

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AİLE İKLİMİ İLE
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mesut OVA

İstanbul
Temmuz-2023

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AİLE İKLİMİ İLE
ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mesut OVA

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İbrahim TAŞ

İstanbul
Temmuz-2023

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. İbrahim TAŞ

Üye Doç. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Üye Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

Doç. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi ile Çocukluk Çağı Travmaları ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenekçerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Mesut OVA

ÖN SÖZ

Araştırmamda her zaman ve her aşamada bana yardımcı olan yol gösteren beni yüreklendiren değerli tez danışmanım Doç. Dr. İbrahim TAŞ'a çok teşekkür ediyorum. Uzun bir tez yazım sürecinden geçtim bu süreçte geçen her yeni gün birçok zorlukları da beraberinde getirdi. Ancak yorucu ve uzun süren çalışmalarım boyunca yaşadığım tüm zorluklara rağmen desteğini benden esirgemeyen ve özellikle hayatım boyunca üzerimde emeği çok olan Annem Gülşan OVA ve Babam Ükkeş OVA'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Mesut OVA

İstanbul-2023

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AİLE İKLİMİ İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Mesut OVA

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İbrahim TAŞ

Temmuz, 2023 - 88 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde aile iklimi, çocukluk çağı travmaları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmanın örneklem grubunu çeşitli bölümlerde okuyan 494 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada Aile İklimi Ölçeği (AİÖ), Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ) ve araştırmanın oluşturduğu kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Öğrencilerin Aile İklimi, Çocukluk Çağı Travmaları, İnternet bağımlılığı düzeyinin cinsiyet, yaş ve çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri saptamak için sosyo-demografik değişkenlere ait veriler arasındaki farklılıklar t-testi ile ikiden fazla bağımsız grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı için hesaplanmasında ise tek yönlü varyans analiz (ANOVA) testi ile analiz edilmişlerdir. Araştırmada değişkenlere ait olan ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık değerleri ve değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkiler tablosu incelendiğinde incelendiğinde internet bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve aile iklimi ortalamalarının orta düzeyde olduğu görülebiliyor. Yapılan korelasyon analizi sonucunda aile ikliminin; çocukluk çağı travmaları ile orta düzeyde ve negatif yönlü anlamlı ($r = -.479$; $p < .01$), internet bağımlılığı ($r = -.190$; $p < .01$) ile düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olduğu; internet bağımlılığının ise çocukluk çağı travmaları ($r = .179$; $p < .01$) ile düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra çoklu regresyon analizi adımına geçilmiştir. Yapılan çoklu regresyon analizinde aile iklimi ($\beta = -.14$, $p < .05$) ve çocukluk çağı travmalarının ($\beta = .11$, $p < .05$) modele özgün katkısı anlamlı bulunmuştur. Bu modele göre internet bağımlılığının yordanmasında, aile iklimi ve çocukluk çağı travmaları, toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır ($F(2,420) = 10.19$, $R = .22$, $R^2 = .05$).

düzeltilmiş $R^2 = .04$, $p < .05$).

Anahtar Kelimeler: Aile İklimi, Çocukluk Çağı Travma, İnternet Bağımlılığı

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY CLIMATE AND CHILDHOOD TRAUMAS AND INTERNET ADDICTION IN UNIVERSITY STUDENTS

Mesut OVA

Master, Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. İbrahim TAŞ

July, 2023- 88 Pages

The aim of this study is to examine the relationship between family climate, childhood traumas and internet addiction in university students. The sample group of this study consists of 494 students studying in various departments. In the study, the Family Climate Scale (FAI), Childhood Trauma Scale (CCT), Internet Addiction Scale (IAS) and the personal information form created by the research were used. One-way analysis of variance was used to calculate the significance of the difference between the mean scores of more than two independent groups using the t-test for the differences between the socio-demographic variables in order to determine the relationships between the students' Family Climate, Childhood Traumas, Internet addiction level, gender, age and various variables. They were analyzed with the ANOVA) test. When the mean, standard deviation, skewness, kurtosis values belonging to the variables in the study and the relations between the variables are examined, it can be seen that the averages of internet addiction, childhood traumas and family climate are at a moderate level. As a result of the correlation analysis, family climate; it has moderate and negative significant relationships with childhood traumas ($r = -.479$; $p < .01$), low and negative significant relationships with internet addiction ($r = -.190$; $p < .01$); On the other hand, it was determined that internet addiction was associated with childhood traumas ($r = .179$; $p < .01$) at a low level and positively. After this stage, the multiple regression analysis step was started. In the multiple regression analysis, the specific contribution of family climate ($\beta = -.14$, $p < .05$) and childhood traumas ($\beta = .11$, $p < .05$) to the model was found to be significant. According to this model, family climate and childhood traumas explain approximately 5% of the total variance in predicting internet addiction ($F(2,420) = 10.19$, $R = .22$, $R^2 = .05$, adjusted

R²= .04, p<.05).

Keywords: Family Climate, Childhood Trauma, Internet Addictio

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTE	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE İKLİMİ, ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ve İNTERNET BAĞIMLILIĞI.....	6
2.1. Aile İklimi	6
2.1.1. Aile	6
2.1.2. Ailenin İşlevleri	6
2.1.3. Aile İklimi.....	7

2.1.4. Aile İklimi Birleşenleri	8
2.1.4.1. Aile İçi İlişkisellik.....	8
2.1.4.2. Kuşaklararası Otorite	10
2.1.4.3. Bilişsel Uyum.....	11
2.1.5. Aile İklimi ile İlgili Araştırmalar.....	12
2.2. Çocukluk Çağı Travmaları.....	13
2.2.1. Çocukluk Çağı Travmaları	13
2.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Türleri	15
2.2.2.1. Fizik İstismar	16
2.2.2.2. Cinsel İstismar	16
2.2.2.3. Duygusal İstismar	18
2.2.2.4. Fiziksel İhmal.....	19
2.2.2.5. Duygusal İhmal.....	19
2.2.3. Çocukluk Çağı ile İlgili Araştırmalar	20
2.3. İnternet Bağımlılığı	21
2.3.1. Bağımlılık	21
2.3.2. Davranışsal Bağımlılıklar	21
2.3.3. İnternet Bağımlılığı.....	22
2.3.4. İnternet Bağımlılığının Belirtileri.....	22
2.3.5. İnternet Bağımlılığının Sebepleri	23
2.3.6. İnternet Bağımlılığının Etkileri	24
2.3.6.1. İnternet Bağımlılığının Fiziksel Etkileri	24
2.3.6.2. İnternet Bağımlılığının Psikososyal Etkileri.....	25
2.3.6.3. İnternet Bağımlılığının Bilişsel Etkileri.....	25
2.3.7. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Araştırmalar.....	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem	29
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)	29
3.3.2. Aile İklimi Ölçeği (AİÖ)	29
3.3.3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)	30
3.3.4. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ)	31
3.4. Verilerin Toplanması	31
3.5. Verilerin Analizi.....	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR.....	32
----------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME	43
5.1. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	43
5.2. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	44
5.3. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	45
5.4. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Yetiştirilme Tarzı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına	

İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	46
5.5. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	47
5.6. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma.....	48
ÖNERİLER	50
KAYNAKÇA	51
EKLER.....	65
EK 1: Kişisel Bilgi Formu	66
EK 2: Aile İklimi Ölçeği	68
EK 3: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği.....	70
EK 4: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Ölçeği	72
ÖZ GEÇMİŞ.....	74

TABLULAR LİSTE

Tablo 4.1: Değişkenlere Ait Olan Ortalama, Standart Sapma, Çarpıklık, Basıklık Değerleri ve Değişkenlerin Birbirleri ile Olan İlişkiler	32
Tablo 4.2: İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	33
Tablo 4.3: İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları Ve Aile İklimi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları	34
Tablo 4.4: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anova Sonuçları	35
Tablo 4.5: Aile İklimi Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anova Sonuçları	35
Tablo 4.6: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	36
Tablo 4.7: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	36
Tablo 4.8: Aile İklimi Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	37
Tablo 4.9: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	37
Tablo 4.10: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Yetiştirilme Tarzına Göre Anova Sonuçları	38
Tablo 4.11: Aile İklimi Puanlarının Yetiştirilme Tarzına Göre ANOVA Sonuçları .	38
Tablo 4.12: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Yetiştirilme Tarzına Göre ANOVA Sonuçları	39
Tablo 4.13: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Tipine Göre ANOVA Sonuçları .	39
Tablo 4.14: Aile İklimi Puanlarının Aile Tipine Göre ANOVA Sonuçları	40
Tablo 4.15: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Aile Tipine Göre ANOVA Sonuçları	40
Tablo 4.16: İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternette Amaçsız Şekilde Gezinme Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları.....	41

Tablo 4.17: Aile İklimi Puanlarının İnternette Amaçsız Şekilde Gezinme Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları	41
Tablo 4.18: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının İnternette Amaçsız Şekilde Gezinme Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları	42

KISALTMALAR LİSTESİ

SPSS	: (Statistic Packets For Social Sciencens) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
KBF	: Kişisel Bilgi Formu
AİÖ	: Aile İklimi Ölçeği
TÖ	: Çocukluk ağı Travmaları Ölçeği
İBÖ	: İnternet Bağımlılığı Ölçeği
ev	: Çeviren
sf	: Sayfa
vd	: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

İnternet kullanımının yegâne temeli aradığımız bilgileri daha kolay ve çabuk elde etmenin yanı sıra iletişim imkânı veren genel ağ 21. yüzyılda en çok kullanılan iletişim aracıdır. “İnternet dünya üzerindeki milyonlarca insanın ortak bir protokol çerçevesinde iletişim kurmasını ve kaynak paylaşımını sağlayan bir ağ olarak tanımlanmıştır” (Ögel, 2014).

Değişen ve gelişen dünyamızda teknoloji de aynı hızla ilerlemektedir. İnsan hayatını birçok konuda kolaylaştıran ilerlemeler de kaydedilmiştir. Ancak internetin sağladığı bu kolaylıklar insanların vakitlerinin çoğunu burada geçirmelerine neden olmuş ve yaşamlarını olumsuz yönde etkilemesi nedeniyle tartışılmaya başlanmıştır (Taş, 2015 :54). Günümüzde izlediğimiz televizyon, dinlediğimiz radyo kendi alanında bu denli ilerlerken internetin insan hayatına girmesiyle beraber popülerliği artmış olup bu iletişim arasında en ön sıralarda yer alan internet olmuştur (Omole ve Ayeni, 2013). İnternet kullanımının kısa sürede tahmin edilenden daha hızlı yaygınlaşması ve erişimin kolay, ucuz, hızlı olması kişilerde aşırı kullanım isteği oluşturmuştur. Üniversite kampüslerinde öğrenciler arasında internet kullanımı oldukça yaygındır. Bunun sebebi ise yer aldıkları kampüslerde öğrencilerin ders zamanlarının daha rahat olup internet erişimlerinin kolaylıkla kendilerine sağlanmasıdır (Kandell, 1998).

Ancak bu süreç ele alınca kolaylık sağlamanın yanında birtakım problemlere de sebebiyet verdiği görülmüştür. Öğrencilerin farklı bir düzene uyum sağlamanın, sosyal ilişkiler kurmada, karşılaştıkları sorunlarda interneti bir sosyal destek kaynağı olarak gördükleri bilinmektedir. Bu durum da internet kullanımının problemlili hale geldiğini ve ileri aşamasının bağımlılık olduğunu göstermektedir (Ceyhan, 2008).

İnsanlar yüz yüze iletişimde sağlayamadıkları doyumunu internet ortamında sağlamaya çalışır (Peris, Gimeno, Pinazo, Carrero ve Sanchiz, 2002). İnternet ortamında kendini daha özgüvenli hissedenden bireylerin birçoğu günlük hayatta kendini doğru şekilde ifade edememektedir (Amichai-Hamburger, Wainapel ve Fox, 2002).

İnternet bağımlılığı olan bireyler bu mecrayı daha çok eğlence, etkileşim ve doyum sağlayacak duyguları yaşamak için kullanırlar (Yang ve Tung, 2004). İşyeri ve okul performansının düşmesi, aşırı sinirlilik, uyku bozuklukları, irade kaybı, kas ve sinir

sistemindeki bozulmalar ve internetsiz bir hayatın anlamsız olduğunun düşünülmesi gibi sorunlar internet bağımlılığı belirtilerindedir (Young, 1998). İnternet bağımlılığının birey üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerin yanında yaşadığı aile içerisinde yine olumsuz yaşantılar sebebiyle çocukluk çağında yer edinen travmaların etkisi görülebilir şeklinde düşünülmektedir.

Çocukluk çağı travmaları ile ilgili olan araştırmalar son zamanlarda artış göstermiştir (Buss vd., 2015: 226). Travmaya yönelik bu araştırmalar hem kendi yaşadığımız ülkede hem de diğer ülke de bu travmaya sebep olan durumları, bu travmanın getirdiği olumsuz neticeleri ve bu travmaya karşı yapılabilecek müdahaleleri ve önlemleri Türkiye ve diğer ülkeler adına akademik olarak bilgi edinmeyi ve süreci hayatımıza dair geçirmeye yönelik önemli çalışma alanı ele alınmıştır (Şenkal, 2013).

Çocukluk çağı travmasına sahip olan bireyler, ilerleyen yaş dönemlerinde yetişkin olduklarında kendilerini ruhsal olarak daha iyi hissetmediklerini bunun anksiyete, buhran gibi durumlarının da yaşanması sebebiyle bireyin genel kişilik bozuklukları gibi bir ruhsal durumda olması ilerleyen zamanlarda görülmüştür (Heim ve Nemeroff,2001). Nitekim aile içerisinde yer alan olumsuz yaşantılar çocuğa bu denli psikolojik olarak zarar vermesi bunun tam tersini akla getirip aile içerisinde yer alan olumlu yaşantılar ise çocuğa daha sağlıklı bir yaşam sunabileceği ön görülüyor olabilir.

Sağlıklı bir yaşam tarzı ilk olarak ailede öğrenilir. Ailenin bireyin sağlık davranışını iyileştirmesindeki rolü yaşadığı çekirdek ailede yaşam şeklini öğrenmesi ve bu süreci bireyin arkasından gelecek olan diğer kuşaklara aktaran etkin ve canlı bir yapı olmasından kaynaklanır. Anne ve babalar içerisinde doğup büyükleri ve kendilerinin bu süreçte öğrendiği yaşamları haline gelen kültürlerini, doğup büyüttükleri çocukları yetiştirirken kendi kültürleriyle yansıtır.

Aile içerisindeki sosyal etkileşimler, aile bireyleri arasındaki ilişkilerin kalitesi, aile değer ve becerilerin aktarımını ailenin içinde bulunduğu psikolojik atmosfer olan aile iklimi belirler. Aile iklimini tespit etmek nesiler arası var olan insanlar arası ilişkiler ve bireylerin yetiştirildikleri çekirdek aile düzeninde aralarındaki anlaşmayı ortaya koymak için önemlidir. Aile İklimi açısından ailenin bu fonksiyonel durumu büyük ölçüde tesir eder (Gönül ve vd., 2018).

İnternet bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkili görülmektedir (Taş, 2018). Buna karşın internet bağımlılığı ile aile ikliminin negatif ilişkili olması beklenmektedir.

Bireyin içerisinde yaşadığı aile ilişkileri ele alınarak internette geçirilen zamanın birey üzerindeki bağımlılık düzeyleri arasındaki durumunun incelenmiştir. Bu durumlara bakılınca yapılan çalışmada yer alan bireylerin bağımlılık durumlarının düşük görüldüğü ve bu internet kullanımının içerisinde var olan aile ilişkilerini etkilemediği belirtilmiştir. (Dikmen, 2018)

Alan yazın incelendiğinde internet bağımlılığı, aile iklimi ve çocukluk çağı travmalarının ilişkisi üzerine bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu üç değişkenin birlikte yer almasının önemi; dünyaya geldiğimiz hane de aile içerisinde yaşanan olumsuz yaşantılar çocuklar üzerinde travmaya sebep olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra travmanın oluşturduğu kötü duygular sebebiyle o an ki çökkün ruh halinden uzaklaşmak için anlık keyf veren internette zaman geçirme durumu yer alır. Bu sebeple bu üç değişkenin birbiri ile bağlantısı ele alınmaktadır.

Araştırmanın problemi, üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile aile iklimi, çocukluk çağı travmalarını araştırmak ve bu alanda bu üç değişken arasındaki ilgili çıkan sonuçları paylaşmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; üniversite öğrencilerinin aile iklimi, çocukluk çağı travması ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1. Üniversite öğrencilerinin aile iklimi, çocukluk çağı travmaları ve internet bağımlılığı puanları cinsiyet, anne-baba eğitim, anne-baba tutumu, aile tipine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Aile iklimi ile çocukluk çağı travmaları ve internet bağımlılığı arasında bir ilişki var mıdır?
3. Aile iklimi ile çocukluk çağı travmaları internet bağımlılığını yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnternet kullanımı her geçen gün artmakta ve bireylerde bağımlılık düzeyine ulaşmaktadır. Geçmişten günümüze doğru yapılan araştırmalarda internet kullanımının ve buna bağlı olarak bağımlılığın artması son zamanlarda ünlene bir durum olarak görülmüştür. Türkiye İstatistik Kurumu (2020) araştırmasında yaş aralığı

16-74 olan bireylerin interneti kullanma düzeylerini incelerken, bu yaş grubunda olan bireylerin interneti kullanma düzeylerinin %79,0 şeklinde görülmüştür. Bu oran, bir önceki yıl %75,3 olarak belirlenmiştir. Bu durum internet kullanımının artış gösterildiğini kanıtlamaktadır.

Lin ve Tsai (2002), araştırmalarında vurguladığı çalışmalarda bireyin yaşadığı aile içi ve toplumsal ilişkiler, zamanını etkin bir şekilde kullanma, başarıya karşı olan akademik düzen gibi hususlardaki durumlar internet bağımlılığı olan bireylerde problemler yaşanmasına sebep olduğu vurgulanmaktadır. İnternet bağımlılığı konusunun ele alınması, günümüzde internet kullanımında sınırı aşan bireylerin özel, mesleki ve sosyal hayatında sorunlar yaşaması sonucu daha çok gün yüzünde olmasına sebep olmuştur (Erden ve Hatun, 2015: 54).

Günümüz toplumunda birçok yerde varlığını gösteren çocukluk çağı ihmalleri ve çocukluk çağı istismarının görülmesi bu konuda bir sorun olarak yaşanıldığı şeklinde düşünülmektedir. Yaşanan bu problemin etkisi uzun vadede de kişilerin hayatlarını olumsuz etkilemektedir.

Yaşam boyu devam eden, aile içerisinde birbiri ile süregelen devamlı bir iletişimin olması, aile bireylerinin aynı çatı altında yaşaması sebebiyle karşılıklı etkileşimlerde bulunmaları sonrası aile iklimi çerçevesinde bireyin hayatlarında karşısına çıkan olumlu veya olumsuz birçok durumda bu olaylara karşı verdikleri tepkilerin şekillenmesinde önemli bir olguya sahiplik edebilir

İnternet bağımlılığına etki eden birçok neden düşünülmekle birlikte bireyin aile iklimi ve çocukluk çağında yaşadığı travmalarında etkisinin incelenmesi farklı bir bakış açısı katacağı düşünülmektedir. Bu bakış açısı çocuğun doğduğu hane içerisinde yaşadığı olumsuz deneyimleri sonrasında çocukta travmaya sebep olabilecek psikolojik yaşantıların bireye zarar vermesi ve bu ruh halinden çıkabilmek adına ulaşabilmesi kolay olan internete kendini verip burada çokça zaman geçirmesi sebebiyle çocuk üzerinde değişkenlerin bu şekilde birbiriyle etkili olduğu düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Örneklem grubunun soruları çalışmanın amacına uygun şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Çalışma İstanbul'da yer alan üniversitelerdeki bireyler ile yapılmıştır.

2. Çalışmada Aile İklimi Ölçeği, Çocukluk Çağı, Travma Ölçeği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formundan elde edilen verilerle ve üniversite öğrencilerinin bu ölçeklere verdikleri samimi cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Aile İklimi: Aile üyelerinin gelecek kuşaklara bıraktığı düşünce, karşılıklı değer ve içinde barındırdığı inançları ele alan ilişki ve iletişimi içermesi şeklinde tanımlanmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007).

İnternet Bağımlılığı: Bireylerin internet kullanım sürelerinde kendini kontrol etme düzeyinin zorlaşması, toplumsal ilişkilerini ve mesleki hayatını olumsuz şekilde etkileyebilecek hale gelmesi ile beraber bir rahatsızlık olarak tanımlanmıştır (Young, 2004).

Çocukluk Çağı Travması: Çocukluk çağındaki bedensel, psikolojik, cinsel istismarı; bedensel, psikolojik ihmali içeren deneyimlerdir (Şar, Öztürk ve İki kardeş, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE İKLİMİ, ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ve İNTERNET BAĞIMLILIĞI

2.1. Aile İklimi

2.1.1. Aile

Aile; toplumun en küçük birimidir. Anne, baba, çocuklar kardeşler ve akrabalık bağı olan kişiler tarafından oluşur. Aile en genel anlamda ortak amaçları, beklentileri, değerleri, duygu, düşünce, ilke ve kuralları olan insanları da ifade eder (Köknel, 2010: 59).

Aile; üyeler arasında etkileşim ve ilişkiler bakımından sosyal grup, ekonomik ve sosyal bakımdan birlik, hayatın temel göstergelerinden biri olan örgüt, üyelerin gereksinimlerinin giderilmesi ve yürütülmesinde sistemli kurallara sahip olan bir kurumdur (Nirun, 1994).

Kramer'e (1980) göre aile, ortak geçmiş yaşantıları, şimdiki zamanları ve geleceğe dair beklentileri bulunan bir grubun karşılıklı ilişkilerini temsil eder. Aile bireylerinin yalnızca kan bağı ile bağlanması, aynı hane içerisinde yaşanması değil bunun yanında anne, baba, çocuk ve diğer bireyler arasındaki bireysel, sosyal, psikolojik bağların vurgusunu ortaya koymuştur (Gülerce, 1996: 8).

2.1.2. Ailenin İşlevleri

Ailenin temel işlevleri; insan neslinin devamlılığını, çocukların yetişmesini, aile bireylerinin bakımını sağlamak, gelişimini desteklemek, sevgi vermek ve uygun çevre koşullarını temin etmektir. Ailenin gelişim süreci; üretim etkinlikleri, hane işleri, kültürel ve sosyal normlar, beklentiler, beslenme, sağlık, eğitim gibi faaliyetler ve aile üyelerinin dışındaki diğer insanlarla olan etkileşimleri ile oluşmaktadır (Kut, 1994).

Toplumun ve bireyin ihtiyacı olan barınma ve korunma, cinsellik ve üreme, sevmeye ve sevilme, güven, ait olma, bağımlı ve bağımsız olma, kendinin nihai hedefine ulaşma, çocuk yetiştirme, sosyal kanunları gelecek kuşaklara iletmek gibi görevler ailenin sorumluluğundadır. Toplumlar arasında ailelerde farklılık görülse de işlevleri, aile üyelerinin psikolojik, sosyal, ekonomik ve eğitsel alanlarda doyum sağlamaları konusunda evrenselleşmiştir (Özgüven, 2001). Aile işlevleri üzerine yapılan bir

araştırma sonucunda intihar girişimi olan bireylerin aile işlevlerini algılayış biçimlerinin olumsuz olduğu belirtilmiştir (Palabıyıkoglu ve vd., 1998).

Ailenin işlevleri kültürel etkenlerden bağımsız olarak ele alınamaz. Aile üyeliği ve üyelerin ailedeki rollerinin belirlenmesinde yaşanan toplumun örf ve adetlerin etkileri oldukça fazladır. Ailelerin beklentilerinde farklılaşmalar; roller, cinsiyet farklılıklarına göre verilen izinler ve yasaklar, çocuğun bakımı ve eğitimi gibi konularda farklılaşmalara sebep olmaktadır (Bulut, 1993).

2.1.3. Aile İklimi

Aile kavramı klasikleşmiş yorumların dışında, kuşaklar arası ilişki ve iletişimle kültürel anlamda bütünsel olarak inceleyen bir kavram olan aile iklimi kavramı olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda aileyi; üyelerinin ilişkileri ve iletişim kaliteleri, sosyal etkileşimleri, kuşaklara aktarılan değer, duygu, düşünce ve inançları kapsayan psikolojik bir atmosferdir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Bronfenbrenner (1986) bireylerin ve ailelerin davranış şekillerini, aile içerisindeki ilişki tarzlarını araştırırken birden fazla katmanlı katmanlı (politik, sosyal ekonomik, toplumsal, gruplar) sosyal sistemlerin ve bunları kapsayan kültürel değerlerin ve normların araştırılmasına değer vermektedir. Aile iklimi, temelde aile ve ekolojik sistemleri yaklaşımlarını ele almaktadır. Aileyi ekosistem bakış açısıyla ele almak için; ailenin içinde bulunduğu durumun sosyal sistemi, kültürel açıdan geniş sosyokültürel çevreyi ve aile ilişkilerine etki edebilecek birçok etkenin incelenmesi gerekir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008).

Aile ikliminin mühim bir etkisi olduğu aile iklimi bağları ve sistemleri, aile içi çevrenin bireylerin hüviyet biçimlerinin oluşmasında tesirli olduğu (Matheis ve Adams, 2004), bireyin var olan ilişkilerinde aile yakınlığının anne baba ve kardeş aidiyetleriyle olması (Walter ve Burnaford, 2006), yine bireyin duygusal zekasının aile iklimi ile yakından bi arada yer aldığı (Chandran ve Nair, 2015) görülmektedir.

Bireylerin intihara karşı oluşan meyillerine karşılık, koruyucu görevi gören olumlu aile ortamlarıdır (Lai ve McBride-Chang, 2001), Ergen bireylerin olumlu ilişkide olduğu durumlar organizasyon, aile uyumu ve iklimi olduğu (Burt, Cohen ve Bjork, 1988). Ergenlerin aile içerisindeki problemler, ailede kargaşa ve uzaklıklar, düşük seviyedeki yakınlık ve ailesel problemler ile ergenlerin istismara maruz kaldığı (Svedin, Back ve Söderback, 2002), görülmektedir.

Aile iklimi ve arkadaş düzgülerinin, okul uyumuyla ilişki içerisinde yer aldığı, orta seviye aile disiplini muvaffakiyeti, aile içerisinde özerkliği düşüklüğü, yine ailede kabul seviyesinin yüksekliği ile ilgili olduğu (Kurdek, Fine ve Sinclair, 1995), Akademik başarı öğeleri ve aile iklimi unsurlarıyla birlikte bireylerin toplumsal sorumluluk özellikleriyle pozitif düzeyde ilişkisi olduğu (Kennedy, Felner, Cauce ve Primavera, 1988), görülmektedir.

Aile üyelerinin içinde yaşadıkları tekrarlanan sağlıklı olmayan örüntüler hem ailenin psikolojik sağlığını etkiler hem de kendi psikolojik yaşamını şekillendirir. Bireyin bu yaşamı bireysel ve içsel bir durum değildir. Bu açıdan bu psikolojik yaşam dünyasında varyasyonun aile yapısı ile ilişkili olduğu düşünülür (Gülerce, 1996: 20).

2.1.4. Aile İklimi Birleşenleri

Aile iklimi bileşenleri; Björnberg ve Nicholson (2007) 6 boyutta ele almıştır: Uyumluluk, bilişsel uyum, duygusal uyum, açık iletişim, kuşaklararası ilgi, kuşaklararası otoritedir. Bilişsel uyum, aile içi ilişkisellik, kuşaklararası otorite olarak 3 boyutta ve örneklemini Türkiye olarak ele alındığı görülmektedir (Gönül, Işık Baş ve Şahin Acar, 2018).

2.1.4.1. Aile İçi İlişkisellik

Aile içi ilişkisellik; üyelerin birbiriyle olan toplumsal etkileşimi, aile içindeki ilişkilerin iletişimin açık, pozitif yönde ve aile üyelerinin kendileriyle olan ahengi şeklinde ifade edilmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007). Ebeveynlerin zor durumlarda baş etme yetenekleri, karar verme stillerinin içerir ve ailenin kendileriyle ve işlevsel çalışmasını bildiren aile durumları içerisinde yer almaktadır (Broderick, 1993).

Aile içi ilişkisellik; aile üyelerinin fikirlerini özgürce ifade edebildiği açık iletişim boyutunu, geniş ailelerde bireylerin birbirleriyle yaptıklarını, sağlık durumlarını, hedefleriyle ilgilenmeleri için kuşaklar arası ilgi boyutunu, birbirlerine karşı sevgi, ait olma ve bağlılık duygularını, sorunlar karşısında birlik olmalarını gerektiren uyumluluk boyutlarını bir bütün olarak kapsamaktadır (Gönül vd., 2018).

İletişim aile içi ilişkisellikte önemli role sahiptir. Aile üyelerinin birbirleriyle farklı süreçlerde bulunmasını, aile hayatının biçimlenmesini, aile üyelerinin kendilerine has iletişim türü bulunmasını ve çeşitli işlevlerle ailenin başa çıkmasını sağlayan etkiye sahiptir (Galvin ve Brommel, 1991). Aile içi ilişkiselliğin pozitif olması bireylerin

diğer iletişim halinde oldukları bireylerle ilişkilerini de etkilemekte ve çocukların iyi oluşları üzerinde etki etmektedir (Ledbetter, 2009). Tam aileye sahip bireylerin ailelerdeki sohbet ve iletişimlerinin bireylerin ruhsal iyi oluşlarını etkilediği görülmüştür (Schrodt ve Ledbetter, 2007).

Aile içi ilişkisellik uyumluluk boyutu; hayat içerisindeki olaylar, krizlerle birlikte oluşan olaysal veya süregelen zorluklara ithafen aile birliğinin bu durumlara karşı baş edip güçlü durması ve oluşan yeni durumlar için de rol ve yakınlık durumlarını değiştirebilmesi kabiliyetidir (Galvin ve Brommel, 1991; Olson vd., 1983). Aile uyumunun, uyum sağlama ve aile sosyal katkısı ile ilgili mutlu olma seviyelerinin ailelerin işlevselliğiyle pozitif yönde, çöküntü ile negatif yönde ilişkilidir (Cumsille ve Epstein, 1994).

Aile içi uyumluluğun ve dengeli işlevselliğin bireylerin benlik saygılarını pozitif yönde etkilediği, semptom gösterme derecesini negatif yönde etkilediği görülmüştür (Smets ve Hartup, 1988). Çocukların yaşamlarında davranış ve duygusal iyi oluşun, aile ortamlarının iyi olmasının önemli tesiri vardır ve koruyucu etkiye sahip özelliklerde aile içerisinde sağlıklı iletişimde olduğu görülmektedir (Crea, Chan ve Barth, 2013).

Aile üyelerinin duygusal bağlarının güçlü olması, birlikte olmaktan zevk almaları, güven ilişkisi kurmaları, karşılıklı sevgiye dair birbirleri ile bağ kurmaları aile içi ilişkisellik için önemli etkiye sahip bir boyuttur (Björnberg ve Nicholson, 2007). Aile birliğinin yüksekliği, aile bağların kuvvetli oluşu ve duygusal uyumun varoluşu kişilerin duygusal iyi oluşu üzerinde etkiye sahiptir (Vandeleur, Jeanpretre, Perrez ve Schoebi, 2009). Aile uyumunun agresiflik ve öfke ile negatif yönde ilişkili olduğu (Hamama ve Arazi, 2012). Aile bireylerinin yüksek düzeyde uyum içinde bulunmasının hayat doyumu ile psikolojik iyi hal açısından pozitif yönde ilişkisi, anksiyete ve buhran gibi hislerde ise negatif yönde ilişkisi bulunmuştur (Manzi, Vignoles, Regalia ve Scabini, 2006).

Aile içi ilişkisellikte kuşaklararası ilgi; yaşlı neslin genç neslin yaşam etkinliklerine ilgili olması, oluşturdukları hedeflere karşı destekleyici tutum içinde olması, ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve koruyucu bir tutum sergilemesi, endişeleri üzerinde ilgili olunması ve sıhhatli olma durumları için yakınlık kurmasıyla görülmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Anne babaların dışında aile büyüklerinin bulunduğu ailelerde, genç kuşağın hayatına dair daha az duygusal sorunla, daha çok toplumsal davranışla, iyi oluşla ilişkili olarak belirtilmiştir (Attar-Schwartz, Tan, Buchanan, Flouri ve Griggs, 2009).

Anne, baba ve büyükanne büyükbaba ile süregelen yaşamların ergenlik döneminde bireyin yaşlı nesle karşı daha fazla saygı göstermesi, düşüncelerine değer vermesi ve duygusal bağlılık hissetmesinde etkili olduğu bunun dışında bu iki nesil arasındaki ilişkilerin kuşaklararası varyasyonda önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir (Attar-Schwartz vd. 2009).Büyükanne ve büyükbabanın katılım ve desteği genç bireyin öznel iyi oluşunu, sağlıklı yaşamlarını, eğitim seviyelerini, geleceğe dair hedeflerini gerçekleştirmelerinde önemli etkiye sahiptir(Griggs, Tan, Buchanan, Attar-Schwartz ve Flouri, 2010).

2.1.4.2. Kuşaklararası Otorite

Aile ikliminin diğer bileşeni kuşaklararası otoritedir; Kuralları büyüklerin oluşturması, genç kuşağın yaşlı kuşağın otoritesine saygı göstermesi ve yaşlı büyük kuşağın sözlerinin ikrar edilmesi, genç kuşağın taleplerine uyum göstermesi olarak gösterilmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Kuşaklararası otorite ile aile üyelerinin genel sıhhat ve uyumluluk düzeyleri, aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum ile negatif yönde ilişkilidir. Kuşaklar arası otoritenin fazla olması ailelerin sert tutumlarına, iletişimde örtük olunmasına ve düşük düzeyde baş edebilme özelliklerinde bulunmasını belirtmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007; Gönül vd., 2018).

Kuşaklar arası otoritede sorunları bulma, hoşnut olma ve fayda aramada kuşaklar arası üçgenleme ve bireysel güce göre daha etkili olduğu, aile bireyleriyle fikir alışverişi yapabilen kişilerin yapamayan kişilere göre bu hiyerarşiyi daha az tehditkâr bulduğu belirtilmektedir (Bray, Williamson ve Malone, 1986).

Kuşaklar arası otoritenin süreğenliğinde yetkece ebeveynlik stili, aile içinde baş eğermenin ve ailenin kontrol içerisinde olmasını içermektedir (Baumrind, 1971). Akran ilişkileri, farklı durumlar ve bireysel problemler ile ilgili olayların aile otoritesinin ergenler ve aileleri arasında farklı sorunlara, fikir ayrılıklarına sebebiyet verildiği görülmektedir (Smetana ve Asquith, 1994). Çocukluk davranış sorunlarının oluşmasında yetkece ebeveynlik tehlike durumu yaratmaktadır (Thompson, Hollis ve Richards, 2003). Ailede algılanan anne baba otoritesinin mutlak güç ve kuvvetin daha

az aile sevecenliği ve yetersiz aile uyumu ile alakalı olduğu söylenmektedir (Lau, Lew, Hau, Cheung ve Berndt, 1990). Otoriter aile içerisinde yaşayan bireylerin, düşük öz anlayışlı oldukları ancak bu karşı ebeveynlerin isteklerine itaat etme durumlarında becerikli oldukları görülmektedir (Lamborn, 1991). Ebeveynlerin otoriter olması durumunda kişinin depresyon düzeyi yüksek, ancak benlik saygısı ve yaşam doyumu düşük olmaktadır (Milevsky, Schlechter, Netter ve Keehn, 2007). Değer yargılarına sahip olan otoriter ebeveynlerin daha fazla görüldüğu, ilişkilerde eksik olan kontrol ve sıcaklık ile pozitif ilişkisi olduğu, otoritenin toplumun kültürü açısından daha değerlere hâkim olduğu yine bu yönüyle pozitif ilişki şeklinde belirtilmiştir (Rudy ve Grusec, 2001).

2.1.4.3. Bilişsel Uyum

Bilişsel uyum; aile üyelerinin birçok konuda ortak görüşlere sahip olmaları, hayata karşı tutum, inanç ve değerlerinin ortak olması, benzer ilgi ve zevklere sahip olmaları, hayata ilişkin durumlar karşısında benzer düşünceler içinde olmaları, paylaşılabilir pek çok ortak noktalarının bulunması durumuyla ifade edilmiştir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Aile üyelerinin düşünce, inanç, tutum ve değerlerinin birbirlerine benzer olması aile ile ilgili karar alınması noktasında, ailenin işlevselliğinde ve aile üyelerinin birbirleri ile uyumlarında önemli bir faktör olarak görülmektedir (Gönül vd., 2018).

Anne-baba ve çocukların arasındaki ilişkilerin biçimlenmesinde içerisinde buldukları sosyal ortamlar, kültürel değerler ve inançlar önemli bir etkiye sahiptir, kültürel geçmişe sahip bireylerin anne-babaları ile uyum düzeyinin benzer olduğu görülmektedir (Fuligni, 1998).

Toplumsal sorunları aşmasının ve bunlara yönelik çözüm bulmanın, toplumsal öz yeterlilikleriyle, iyi düzeyde aile uyumu ile ilişkili olarak belirtilmiştir (Leidy, Guerra ve Toro, 2010). Aile bireylerinin arasında uyumlu ilişkilerin olması ve uyumlu aile yapısında olunması risk karşısında koruyucu durumda olduğu ve yalnızlık, bireysel güçlülük ile pozitif ilişkili olarak görülmüştür (Sharabi, Levi ve Margalit, 2012). Aile içi birlik duygusunun yer aldığı, bunun sonucunda bireylerin yaşamlarıyla ilgili ilgilerinin paylaşıldığı, aile bireylerinin birbirine destek olduğu görülmektedir (Matheis ve Adams, 2004).

2.1.5. Aile İklimi ile İlgili Araştırmalar

Aile iklimi kavramı ele alınım yeni kavramlardan biri olmasından dolayı bu kavram üzerinde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle bu başlık altında aile işlevleri kavramı gibi aile iklimi ile ilişkili yapılan çalışmalar ve sonuçları da yer almaktadır.

Kaplan (2019) üniversitede öğrenim gören bireylerin aile iklimi, aile yapısı uyumu ve nesiller arası ilişkilerin değerlendirilmesi çalışmasında parçalanmış ailede yetişmiş olan ve ruhsal olarak sağlıklı olmayan bireylerin olduğunu belirten ve bu ruhsal durumdan dolayı psikiyatrik ilaç kullanıma başlayan bireylerin aile ikliminin daha fazla olumsuz yönde gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Turgut (2019) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmada aile içerisindeki bileşeni ele alan aile iklimi ve bu bireyin aile içerisindeki iyi oluş hali arasındaki ilişkide benlik rolünü incelemiştir. Yapılan inceleme sonucunda olumlu aile iklimi özelliklerinin fazla olması olumlu benlik kurgusunun oluşmasını sağladığı, olumlu benlik durumlarının ilerleyişi de kişilerin iyi oluş hallerini artırdığı görülmüştür.

Kalyencioğlu ve Kutlu'nun (2010) ergen bireylerin aile işlevi algılarına göre uyum düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış oldukları araştırmada 275 lise öğrencisini örneklem grubu olarak belirleyip çalışılmıştır. Araştırma sonucunda aile işlevlerini sağlıklı olarak algılayanların düşük uyum düzeylerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Sosyal uyum çalışmalarında, çocuk üzerinde ailenin son derece etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Soner (2000), yapılan çalışmada aile uyumu, öğrencinin özgüveni ve akademik başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma için 14-17 yaş arasında 459 lise öğrencisiyle çalışmıştır. Sonuç olarak aile içi uyum faktörünün, öğrencilerin özgüvenleri üzerinde etkili olduğunu saptamıştır. Aile içinde kişiler arasında sevgiyi alan ve yansıtan, ailede pozitif ve yapıcı bir dil ile konuşan, aile içinde sorumluluk üstlenen ve sorumluluklarını gerçekleştiren öğrencilerin özgüven duygusunu pozitif yönde etkilediği düşünülmüştür.

Topçugil (2002), tarafında yapılan çalışma da aile fonksiyonelliğinin değerlendirilmesi ve aile fonksiyonel düzenin 3-6 yaş çocuklarında fiziksel, kişisel, sosyal gelişimleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yapılan araştırma çocukların daha

özerk ve rahat bir şekilde gelişim göstermeleri, ebeveynin çocuklar üzerindeki kontrol etme düzeyinin azalması ile ilgili olduğu görülmüştür.

Demo, Small ve Savin-Williams (1987) yaptıkları araştırmada, 10-17 yaş arasında öğrencilerin özgüvenleri üzerinde aile içi iletişimin etkili olduğu tespit edilmiştir.

15-19 yaş arasındaki öğrencilerle yapılan çalışmada intihar düşüncesi yaygınlığı, “algılanan ebeveynlik algısı ve aile iklimi ile ilişkisi konusu incelenmiş intihar düşüncesi algılanan otoriter ebeveynlik, düşük ebeveyn sıcaklığı, yüksek anne aşırı kontrolü, olumsuz çocuk yetiştirme uygulamaları ve olumsuz aile iklimi ile anlamlı derecede ilişkili bulunmuştur.” (Lai ve McBride-Chang, 2001).

Üniversite öğrencileri ile yapılan bir başka çalışma da aile ilişkilerinin ergenlik döneminde kimlik tarzındaki bireysel farklılıkların önemli bir yordayıcısı olduğu teorisine kısmi destek sağlamaktadır (Matheis ve Adams, 2004).

Bu bulgulardan hareketle aile iklimi, ailenin işlevi, aile içi ilişkileri ve anne baba tutumlarının çocuklarının psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimlerini etkilediği, kişilik oluşumlarında önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

2.2. Çocukluk Çağı Travmaları

2.2.1. Çocukluk Çağı Travmaları

DSM 5'e göre; ciddi yaralanma, ölüm, cinsel şiddete maruz kalma olaylarının yaşanması ya da yaşanma durumu ile burun buruna gelinilmesi “travmatik olay” olarak ifade edilmektedir (Amerikan Psikoloji Birliği, 2013).

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesinde, erken yaşta reşit olma durumu haricinde, 18 yaşına kadar her insanın kanunlar önünde çocuk olarak görülmesi gerekliliği belirtilmektedir (Tıraşçı ve Gönen, 2007). Türkiyedeki kanunlara göre 18 yaşından küçük her birey çocuktur. Bu açıdan 18 yaşına henüz basmamış bireylerde görülen istismarlar çocuk istismarı şeklinde tanımlanmıştır. Çocuk istismarı, çocuğun fiziksel şekilde zarar görmesine ve daha fazla ciddi derecede zarar görmesi sonucu ise ölümüne sebep olabilen bir durumdur. Bunun yanı sıra istismarın toplumsal, hukuki boyutları da vardır ve mühim bir hak sağlığı problemidir (Turhan, 2006).

Travma, bireyleri ruhsal ve bedensel olarak olumsuz etkileyen, yaralayan, sarsıntıya uğratan olaylar için kullanılmaktadır (Şar, 1998). Olgun birey tarafından istemsiz ya

da istemli halde gerçekleştirilen ve çocuğun bedensel ve psikolojik sağlığını negatif düzeyde etki eden davranışlardır (Dünya Sağlık Örgütü, 1999).

Bireyde var olan savunma düzenekleri ile başa çıkamadığı ağırlıkta olan durumlar bireyde derin izler bırakır. Bu durumlara ruhsal travmalar denir. Ruhsal travmaların çocukluk döneminde yaşanmış olması ise kişide daha derin izlere neden olur (Yılmaz, 2010).

Çocuğun ihmali genelde ebeveynlerin, devletin veya ilgili kurumların çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamamaları olarak tanımlanabilir. Çocuğu sürekli aşağılama, alay etme, aşırı koruma, bağımlı kılma, çocuğun kapasitesi üzerinde beklentide bulunma, çocuk üzerinde aşırı otorite kurma, yanlış davranışlara ağır cezalar verme, iz bırakmasa da şiddet uygulama, temel yaşam gereksinimlerinin karşılanmaması ilginin esirgenmesi ihmal başlığı altında ele alınmaktadır (Kocaer, 2006).

Bireylerin çocukluk döneminde yaşadıkları travmalar yetişkinlik döneminde depresif ve psikolojik bozukluklara sebep olabilir. Çocukluk çağı travmalarına, kişinin 18 yaş öncesi yaşanan bakımını üstlenenin yoksunluğu, anne babadan ayrı durma, fiziksel zarar görme veya fiziksel zarar verilen ortamlarda bulunma, kazalar, duygusal veya cinsel istismar sebep olabilir (Tosun, 2007).

Çocukluk çağı travma, hiç beklenilmeyen süreçlerde ya da sürekli bir şey olacak durumlarında çocuğun dışarıdan maruz kaldığı tehlikelerle, bu tehlikeli durumları yaşamadan önce bunlarla başa çıkma yeteneklerini değişime uğratan durum olarak söylenebilmektedir (Terr, 1995).

Çocuk yetiştirilmesindeki ihtiyaçlar içerisinde ailenin fiziksel, psikolojik ve duygusal olarak ilgilenmesi önemli olan ihtiyaçlardandır. Bu ihtiyaçların çocukken verilememesi, çocuğun dil ile ve bedenen tehlike altında olması çocukluk çağı travmalarını oluşturmaktadır (Browne ve Winkleman, 2007).

Çocuk istismarı; kasıtlı olarak yapılan fiziksel ya da psikolojik gelişimini tehlikede bırakırken sürekliliği olan bir durumdur. Çocuk ihmali; ebeveyni tarafından çocuğun ihtiyaçlarının, fiziksel ve psikolojik olarak karşılanmaması durumudur (Yurdakök ve İnce, 2010).

Bir kültüre ait kurallara sahip olan kişilerin, sahip oldukları kültürlerine göre çocuklara yapılmaması gereken davranışı yapması çocuk istismarı olarak ifade edilir. İstismar

olarak kabul edilen bu davranışlar, farklılaşan ve toplum tarafından hoş görülen davranışlara göre ya da kültürden kültüre farklı şekil almaktadır (Polat, 2007).

Çocuk ihmali ve istismarı hem Türkiye de hem diğer ülkelerde yaşamını sürdüren tüm çocuklar için koca bir sorundur. Çocuk üzerinde uygulanan rahatsız edici davranışlar çoğunlukla çocuğun yaşadığı evde gerçekleşir. Bunun yanı sıra çocuğun karşılanan bakım düzeni ile ilişkisinin yüksek olduğu bir durum olarak görülmektedir (McCoy ve Keen, 2009). İncelemeler sonucunda tarihsel ve ekinsel çalışmalar ele alındığında bakım verilen çocuklarda, çocukların kendilerine yardımcı olan bireylerin, zararlı davranışlara maruz kalma olayının yaşandığı görülmektedir (Korbin, 1987).

Uluslararası örgütlerden bu alanlarda çalışan (DSÖ, UNİCEF vb.) çocuk istismarı tanımının kabul edilmesine ve 142 Ülkeninde içinde bulunduğu Evrensel Çocuk Hakları Beyannamesi ile çocukların zarar görmesini engellemelerini bu denli yasallaştırılmalarına karşı yine de istismar olarak ele alınan bu durumun kültürel etki ile farklılık gösterebildiği ve durumları etkileyebildiği görülmektedir (Oral ve vd., 2001). Travmaları ele alırken Çocukluk Çağındaki Travmaların çocukluk yaşamında görülen fiziksel, duygusal ve cinsel istismarı, fiziksel ve duygusal ihmalin olduğu görülmektedir (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012).

2.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Türleri

İhmal fiziksel ve duygusal olarak ele alınır. Ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri açısından gerekli olan uygun ortamı oluşturmamaları ve çocuklarını oluşabilecek zarar verici olgulara karşı koruma konusunda yetersiz kalması 'ihmal' olarak ifade edilir. Ebeveynlerin çocukları ile iletişimleri kurmamaları, uzun süre yalnız bırakmaları, bakımını karşılamaması, iyi beslememesi gibi davranışları içerir (Kaplan, 2002).

Çocuklukta görülen bedensel, duygusal vb. İstismar ve ihmale maruz kalan bireyler, yetişkinlik döneminde psikolojik rahatsızlıklar yaşadığı görülmektedir. Çocuğa bakan kişi tarafından karşılanması gereken; barınma, beslenme, güven, sağlık, eğitim gibi temel gereksinimlerin karşılanmamasının sonucudur çocuk ihmali. İhmal durumu ailenin maddi durumunun yetersizliği ile maddi durumun yeterli olmasının ihmali üzerinde farklılık gösterdiği görülmüştür (Runyan, 2002).

Çocukluk çağı travmaları 5 temel grupta incelenmektedir;

Fizik İstismar, Cinsel İstismar, Duygusal İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal,

2.2.2.1. Fizik İstismar

Fiziksel istismar, çocuk istismarı türlerinden tanımı ilk yapılandır. Çünkü çocuk için etkisi en bariz etkisi olan istismar türüdür (McCoy ve Keen, 2014). Çocukluk travmalarının sonucu vefat olan istismar türlerinin yaklaşık olarak yarısı fiziksel istismarı göstermektedir (Howe, 2005). Fiziksel istismar genellikle yalnız başına yaşanan bir istismar değildir. Bu istismara maruz kalan çocuklar, fiziksel istismar yanında duygusal istismar ve ihmalde yaşamaktadırlar (Mash ve Wolfe, 1991).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından çocuğun onuruna, sağlığına ve gelişimine zarar veren istemli ve fiziksel güç kullanmak olarak ifade edilen fiziksel istismar; çocuğun kaza durumlarının yanında fiziksel sağlığının zararlı hale getirildiği yaşantıları kapsar (Krug ve vd. 2002).

Kara Biçer ve Gökalp (2004), fiziksel istismarın Türkiye de en çok yaşanan türlerini şu şekilde listelemişlerdir: Şiddet uygulama, zehirlenme, deri yanıkları, sallanmış bebek sendromu, zorla su içirilmesi, “Munchausen by Proxy” sendromu (Bir yetişkin tarafından çocukta hastalık belirtilerinin görülmesi ile kompleksli olan son derece zararlı bir çocuk istismarı formudur.).

Hane içinde yaşanan fiziksel istismarın temellerini genellikle otorite oluşturma, itaat sağlama, öfkenin yansıtılması ya da yaptırım uygulanmaktadır (Çelik ve Hocoğlu, 2018). Çocuğu fiziksel istismara maruz bırakan ebeveynler genelde çocuğa yaşattıkları istismar davranışını haklı göstermek için bahaneler sunmaktadırlar. Çocuğun verilen cezayı hak ettiğine dair suçlayıcı ve eleştirel söylemlerde bulunurlar. Bu söylemler, istismarda artışa neden olacak suçluluk, utanç ve sorumluluklara yol açar ve çocuğun hatalı olduğuna dair hisleri artış gösterir (Özko, 2014).

2.2.2.2. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, birçok şekilde gerçekleşebilir:

Çocuğu çıplakken gözlemek (röntgencilik); yetişkinle birlikte çocuğu pornografik resimler veya filmler izlemeye zorlamak; cinsel organlarını çocuğa göstermek (teşhircilik); dille öpüşmek, cinsel organlara dokunmak, çocuğun önünde mastürbasyon yapmak ya da çocuğu mastürbasyon yapmaya zorlamak; çocuğun bedeninin oral, anal ya da vajinal yollarla birlikteliğe zorlanması şeklinde açıklanır (Puppert, 2014).

Çocuğun cinsel istismarı, çocuğun anlayamadığı, rıza gösteremediği veya gelişimsel düzeyinin kabul edemeyeceği veya toplumun kurallarını veya sosyal tabularını istismar eden cinsel bir faaliyete katılmasıdır. İstismar, çocuk ile bireyin şahsi ihtiyaçlarının giderilmesini veya yerine getirilmesini isteyen, güvene dayalı ilişki içerisinde olan bir yetişkinin ya da yaş olarak daha büyük biri ile çocuk arasında gerçekleşen durumdur (Dünya Sağlık Örgütü, 1999).

Cinsel istismar aşağıdaki belirtilen durumları içeriyor olsa bile yalnızca bunlar olmak zorunda değildir:

1. Cinsel yaşantının çocukta yasadışı şekilde yaşamaya teşvik edilmesi ya da çocuğu zorlaması
2. Fuhuş ve yasadışı cinsel uygulamalarda çocuğun kullanılması
3. Pornografik performans ve materyallerde çocuğun kullanılması (Dünya Sağlık Örgütü, 1999).

Kinnear (2007), istismarı ele alırken belli başlık altında özellikleri ele almaktadır.

1. Rıza ve izin yoktur: Cinsel bir davranış ile karşı karşıya gelen çocuk bunu reddedebilir ve karşılaştığı durumun niteliğini veya ne olduğunu anlamlandıramadığı için rıza göstermesi durumu söz konusu olmaması gibi durumda olabilir.
2. Zorlama: Yaşanan istismar her zaman fiziksel olmasa da kesinlikle zorlama içerir. Çoğu cinsel istismar ifade edildiğinde zorlanmayı gösterir. Çeşitli şekilde uygulanabilir; çocuğa gösterilen ilgiyi geri almak, ailesindeki bireyler, tanıdığı sevdiği birine, evcil hayvanına veya kişiye karşı gözdağı vermek.
3. Gizlilik: Yaşanılanın cinsel istismardan dolayı istismar eden kişinin, çocuğu yaşanılanları kimseye söylememesi için onu güzellikle ya da zorla susturmaya çalışmasıdır. Bu açıdan çocuk üzerinde tehdit etme, zor kullanma, korkutma, rüşvet ile kullanılır.
4. Ambivalans: Birbirine karşı iki zıt duygu ve hissin bir arada hissedilmedir. Çocuk hem bu yaşadığı istismardan dolayı huzursuz hisseder, rahatsızlık duyar hemde istismarcıdan çocuğa karşı verilen ilgi ve armağanlar sebebiyle çocuk hissettiği duygulardan keyif almışta olabilir

5. Suistimal içermesi: İstismarı yaşatanın güç dengesinde daha güçlü olması, bilgi deneyiminde daha bilgili olması ve kendisinin daha birçok konuda karşıdakinden daha avantajlı olması ve var olan bu eşitsizlik durumunu kullanıyor olması.

Birçok neden dolayı bastırılmış cinsel istismar anıları, bireyin gelişimini olumsuz anlamda etkilerken ruhsal yaşantısını da zarar vermektedir (Zara, 2004).

2.2.2.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, bakıcının yeterli ve destekleyici bir yaşam alanı sağlamadaki başarısızlığını ve çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyen eylemleri içerir. Bu davranışlar, bir çocuğun davranışını kısıtlama, alay etme, aşağılama, sindirme, ayrımcılık, reddetme ve diğer fiziksel olmayan düşmanca muamele biçimlerini içerir. (Krug vd., 2002).

UNICEF (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu) duygusal istismarını; "Çocuğun kişisel ve sosyal ihtiyaçlarının devamlı bir şekilde kötüleşmesi, toplumsal hayatta uzun zamanlı yer almaması, çocuğun kendinden daha güçlü durum ve insanlar ile karşılaşması yaşamında kaldırmakta zorlanacağı olaylar yaşaması veya bırakıp gitme şeklinde tehditlere maruz bırakılması, çocuktan gelişim düzeyine uygun olmayan beklentilerde bulunulması ve çocuğun, topluma ters düşen bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi" olarak tanımlamıştır (Turhan ve vd., 2006).

Diğer istismar biçimleriyle düşünüldüğünde duygusal istismarın tespit edilmesi ve tespit edilmesi daha problemlidir, epidemiyolojik veriler eksiktir ve fiziksel ve cinsel istismar türünün çocukta daha ağır sonuçlandırıldığı düşünülse de duygusal istismarda bu istismar türleri oranında yer almaktadır. İstismarın her türlü çocuga zarar verir. Bunun istismar türünün farklılık göstermesi ile ilgisi yoktur. (Hornor, 2011). Duygusal istismar tanımında; duygusal ihmal, psikolojik istismar, psikolojik kötüye kullanım gibi farklı şekillerde adlandırılması bu konu da ilerlenecek sorunlara çözüm olmada süreci yavaşlatmıştır (Glaser, 2011). Duygusal istismarın yalnız yaşanması durumu dışında diğer istismar türleri ile beraber yaşanması ihtimali çok daha fazla olabilmektedir (Chamberland, Fallon, Black ve Trocmé, 2011). Duygusal istismarın, diğer istismar türlerinden fiziksel istismar ile yüksek ilişkili olması ile ilgili araştırmalar vardır (Bernstein ve vd., 2003).

2.2.2.4. Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal çocuğun, barınma, beslenme, güvenlik, giyinme ihtiyaçlarının temin edilmemesi ve çocuğun terk edilme durumlarının yaşanmasını kapsar (Öztürk, 2016).

Türkiye’de Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun 1998 yılında gerçekleştirdiği araştırmaya göre çocukların %46’sının, Bulut (1996)’un ülke içerisinde gerçekleştirdiği çalışmada ise % 45’nin ihmal ve istismar durumu ile yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Fiziksel istismar ise en çok karşımıza çıkan durumdur. Çocukların büyük bir çoğunluğu fiziksel istismar yaşamaktadırlar (Çocuk ve Gençlik Merkezi, 2006).

Fiziksel ihmal içinde çocuğu, bırakıp gitme veya evden kovma davranışları da içerebilir (Yurdakök ve İnce, 2010). Fakat fiziksel ihmal göz önüne alınınca neden olanın ihtiyaç sahibi olunmasından dolayı mı yoksa ihmal mi edilmesinden mi iyi bir şekilde tespiti gerekir.

2.2.2.5. Duygusal İhmal

Duygusal anlamda ihmal edilme, çocuğun bakımından sorumlu bireyin çocuğun değer ve ilgi ihtiyaçlarını yetersiz karşılaması veya hiç karşılamaması, çocuğun acımasızlık ile karşı karşıya kalması durumunda tepkisiz kalması durumları şeklinde söylenebilir (Taner ve Gökler, 2004).

Duygusal ihmal, çocuğun duygusal olarak yaptığı yönlendirmeleri görmezden gelmek, çocuk açısından psikolojik olarak ulaşılmaz olma, çocuğa sıcaklık göstermeme gibi çocuğun bakımını üstlenenler tarafından oluşturulan durumdur (Öztürk, 2016).

Duygusal ihmal, istenmeyen gebeliği yaşanması sonucunda çocuğun dünyaya gelmesi ya da çocuğun engelinin bulunması sebebi ile çocuğu ebeveynlerin onaylamasının kolay olmaması ile beraber; ailenin depresyon yaşıyor olma durumu, madde kullanımı durumu ve çocuğa yeterine dikkat etmemesi sebebiyle çocuğun rahatlık ve emniyet yoksunluğu durumları da duygusal ihmal içinde gösterilebilir (Legano ve vd., 2009). Bir çocuğun davranışsal, bilişsel, duygusal ve entelektüel gelişiminin aksamasına yol açan duygusal ihmal ve aile içi istismarı, yaralanma veya gelişimsel gecikme gibi durumlar olmadıkça tespit etmek çok zordur. (Hildyard ve Wolfe, 2002).

2.2.3. Çocukluk Çağı ile İlgili Araştırmalar

Ergenlik dönemindeki bireylerin idrak ettikleri duygusal istismarın kendilerini kabul düzeylerine etkisi incelenmiştir. Ergenlerin kendilerini kabul etme düzeyindeki artışa bakılınca, algıladıkları duygusal istismar düzeyleri ile ilişkisi olduğu ve algıladıkları istismar düzeyleri azaldıkça ergenlerin kendilerini kabul etme düzeylerinde anlamlı bir artış olduğu görülmüştür. Bunun dışında kardeş sayısında da bu araştırmayı etkilediği ve tek çocukların kardeşi olanlardan daha çok duygusal istismar yaşadıkları tespit edilmiştir (Kulaksızoğlu, 2008).

Ulaş (2017), Psikoloji bölümü öğrencilerinin meslek seçimleri ile mizaç özellikleri ve çocukluk çağı travmalarının ilişkisini incelediği çalışmasında 85 öğrencinin 41 öğrenci çalışma grubu olarak Psikoloji Bölümü öğrencileri, 44 öğrenci kontrol grubu olarak Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma sonucuna göre iki grup arasında anlamlı farkın bulunmadığı psikoloji bölümü öğrencilerinin travma, mizaç ve karakter özellikleri meslek seçimine etki etmediği ortaya çıkmıştır.

Uçar (2016), çocukluk çağı travmaları ve bipolar bozukluk ilişkisini incelenmesini hedef aldığı çalışmasında, 18-65 yaş aralığında bireylerle çalışmıştır. Çalışma sonucunda çocukluk çağı travmaları bipolar bozukluğun gelişmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okutan (2017), tehlikeli davranış davranışta bulunan ergenlerde, çocukluk çağı travmalarının psikolojik belirtilerle ilişkisinin incelendiği çalışmasında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından koruma altına alınmış, tehlikeli davranışta bulunan ergenlik dönemindeki bireylerle çalışılmıştır. Araştırma sonucunda duygusal ihmal davranışı ile psikolojik bunalım ve yaşanan psikolojik durumu bedenselleştirme üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiş. Bunun yanı sıra duygusal ihmal ve cinsel istismarında olumsuz benliğin üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Sezer, 2016 yılında yaptığı çalışmada lise öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarının çocuğun zaman içerisinde yaşadığı depresyon ve ruh halindeki anksiyeteye sahip kaygı belirtileri ile ilişkisini incelemiş çalışma sonucunda sosyodemografik durumlarının çocukluk çağı travmalarına etkisine bakıldığında; yaş, kadın-erkek durumu, ebeveyn hayat düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi, ebeveyn medeni durumu, maddi düzey, sıra çocuk sayısı değişkenleri ile çocukluk çağı travmaları arasında ilişki bulunmamıştır.

Aile içerisinde yer alan çocukların tek, iki, üç vb. kardeş sayıları ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Hiç kardeşi olmayan çocukların çocukluk çağı travmalarının kardeşi olan çocuklara kıyasla travma düzeyinin daha fazla olduğuna ulaşmıştır. Kourt (2011)'da ise çalışması sonucunda kardeş sayısı ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur fakat kardeş sayısının artması ile birlikte çocukluk çağı travmalarının da arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Nurkan (2016) benlik özellikleri ve psikopatolojinin çocukluk çağı travmaları ile ilişkisinin incelendiği çalışmasında rastgele seçilen 150 yetişkin ile çalışmıştır. Psikopatoloji düzeyi ve çocukluk çağı travma düzeyi arasında pozitif anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

2.3. İnternet Bağımlılığı

2.3.1. Bağımlılık

Bağımlılık; bireyin kullanmakta olduğu maddeyi bırakmayı birkaç kez denemesine rağmen bırakma konusunda başarılı sonuç alamaması, kullanım dozunda artış olması, bırakılan süreçte yoksunluk belirtileri göstermesi, zararlarının bilinmesine rağmen kullanımına devam edilmesi, madde bulma konusunda zaman ayrılması durumudur (Ögel, 2001).

Bir an için yapılan zevklere yönelik hisler, bu hisler sonucu ortaya çıkan keyif, canlılık, orgazm, heyecan gibi kalıcı olmayan hislerdir (Seligman, 2007: 115). Bu duyguların yarattığı geçici hazların etkisi geçicidir, çünkü birey yaratılan bu etkiye alışmış ve uyum sağlamıştır. Bu durum sonrasında birey daha fazlasını isteme eğilimi gösterir ve bağımlılık oluşur (Carr, 2016; Seligman, 2007: 125).

Bağımlılık denilince akla sigara, alkol ve uyuşturucu gibi maddelere bağımlılık gelmektedir. Ancak bireyler sadece bir maddeye bağımlı olmazlar, problemleri davranışlara da bağımlı olabilirler. Bağımlı olunan problemleri davranış örnekleri olarak yeme bağımlılığı, oyun bağımlılığı, bilgisayar bağımlılığı, televizyon bağımlılığı, internet bağımlılığı verilebilir (Kim ve Kim, 2002).

2.3.2. Davranışsal Bağımlılıklar

Literatüre bakıldığında bağımlılık kavramının davranışsal bağımlılık ve madde bağımlılığı olarak iyi başlık altında ele alınmıştır. Madde bağımlılığı başlığı altında sigara, kahve, alkol, eroin ve benzeri gibi bir maddeye duyulan bağımlılık yer alır.

Davranışsal bağımlılık ise normalin dışında sıklıkla gösterilen bir davranış ve bu sürecin sonucunda bireyin kişisel ve sosyal yaşantısında görülen sorunlar olarak açıklanmıştır (Karaman ve Kurtoğlu, 2009: 642).

Griffiths'e göre bireyin davranışının bağımlılık düzeyinde olduğu söylenebilmesi için davranış örüntüleri şu 6 özelliğe sahip olması gerekir kişinin: Duygu durumunda farklılık yoksunluk belirtileri, tolerans geliştirme, çatışma, dikkat çekme (Griffiths, 2012).

Widyanto ve Griffiths, internet bağımlılığı tanımını insan-mekanik birleşimini birlikte ele alan davranışsal bağımlılık şeklinde açıklamıştır (Widyanto ve Griffiths 2006).

2.3.3. İnternet Bağımlılığı

Bireyin internet kullanımı sırasında öz kontrol sağlayamaması sonucu akademik, psikolojik ve sosyal problemler olarak kendi göstermesidir (Davis, 2001). Ekşi'ye (2014) göre de internet bağımlılığı, kullanım sınırlaması yapılamamasına akademik veya toplumsal olarak olumsuz etkilenmesine karşın bu davranışı sürdürme ve kullanımının istenilmemesi hallerinde anksiyete hissetme gibi bireyde yer alır.

İnternet bağımlısı tanımlaması yapılırken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlardan biri internetin ne kadar süre kullanıldığı diğeri ise internette geçirilen zamana yüklenen anlamdır (Ekşi ve Ümmet, 2013). Yaş faktörünün ise tanımlamada önemli olmadığı genellikle günlük yaşamı aksatması ve süre konusunda yaşanan problemlere göre tanımlanmaktadır (Lee ve Chae, 2007).

Bağımlılıkların tümünde olduğu gibi internet bağımlılığında da kişinin karşılanmayan gereksinimi rol oynar ve internetin aşırı kullanımı bu ihtiyacın doyurulması için bir araçtır (Kaygusuz, 2013).

2.3.4. İnternet Bağımlılığının Belirtileri

İnternette uzak durmaya çalışan bağımlı bireyler, bunun için çabalasalar da başarama ihtimalle çok azdır. Bunun yanı sıra internete yakın olmadıkları zamanlarda kendilerini iyi hissetmez ve kötü duygular içerisinde bulunurlar. İnternete daha yakın olabilmek için buldukları mekanlardan kendi yaşam alanlarına geçebilmek için pek fazla hızlı hareket ederler. Motivasyonları düşük olduğu durumlarda ise kafalarını dağıtmak için interneti kullanmak isterler (Ögel, 2012).

İnternet kullanma düzeylerinin bireyin davranışlarına engel olamama, bireyin günlük hayatında eksikliklere sebebiyet vermesi, internete yakın olamama durumlarında kaygı düzeylerinin artması gibi durumlar zaman geçtikçe daha çok dikkat çektiği ve bunların bir bağımlılık çeşitliliği olduğu belirtilmektedir. (Özsoy, 2009: 651).

Cao,Sun, Wan, Hao ve Tao (2011: 5) ise yaptıkları benzer bir çalışmada, anormal düzeyde internet kullanımına sahip bireyler ile normal internet kullanımına sahip bireyleri ele almışlar ve çalışmaya bakılınca anormal düzeyde internet kullanan bireylerin internette zaman geçiren bireylerin sağlıksal olarak daha zayıf kaldığı, güç düzeylerinin daha azaldığı ve ruhsal olarak anlaşmazlık durumları gibi belirtiler yansımıştır.

DSM- IV’de “Dürtü Kontrol Bozuklukları” adlı çalışmada “patolojik kumar bağımlılığı” değişkenlerini ele alan Young (1996), benzer değişkenleri internet bağımlılığı için ele almıştır:

- Aşırı derecede bilişsel olarak interneti düşünme,
- İnternette geçirilen sürenin tatmin olunmak için artış göstermesi,
- İnternet kullanımını sınırlandırmak için çaba gösterilip başarı düzeyinin azalması,
- İnternet zamanını sonlandırma durumunda eksiklik belirtileri hissetme,
- Düzenli internet kullanımı süreni aşmak,
- Aşırı internet kullanımdan dolayı sosyal çevre ile sorunlar yaşama,
- İnternet kullanımı süresi ile ilgili gerçek dışı söylemelerde bulunma,
- Problemlili durumlarında ortamdan uzaklaşmak ya da rahatsız olunan hislerden uzaklaşmak için internet kullanma gibi değişkenleri belirleyen Young (1996), belirtilen bu durumlardan belli bir sayıda olması ise internet bağımlısı olarak belirtilmektedir.

2.3.5. İnternet Bağımlılığının Sebepleri

Gençlerin ve çocukların ev ve okul ortamında veya internetin kullanım alanı olan mekanlarda bilgisayar başında zaman açısından fazla vakitler geçirmeleri internet bağımlılığına temel oluşturabildiği görülmektedir (Lim, Bae, Kim, 2004: 836-837).

Young (1997) internet bağımlılığının sebeplerini dört kategoride özetlemiştir. Bunlar:

1.Sosyal Destek: Devamlılık gösterecek şekilde aynı sohbet grubuna, haber gruplarına, çoklu oyun gruplarına katılmaları ile gerçekleşir. Katıldığı bu gruplarda gerçek hayattakine göre kendi duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmekte ve daha özgür olabilmektedir. İnternet bağımlısı olan birey bu gruplara çok sevdiklerine dahi ifade edemedikleri düşünce ve inanışlarını paylaşabilmektedir.

2.Yaşam Koşulları: Kişinin var olan yaşam koşulları internet bağımlılığına önemli etkide bulunabilmektedir. İnsanları iletişimi az olan kişilerin, emeklilerin, ev hanımlarının internet bağımlısı olma riski daha fazladır. Evde sürekli vakit geçiren insanlar için internet dışarıya açılan bir kapı gibidir, insanlara daha sosyal olma imkânı sunmaktadır. Young (1997), reddedilme korkusu yaşayan, düşük benliğe sahip veya özgüveni eksik bireylerin daha çok interneti kullanmayı tercih ettiklerini belirtmiştir.

3.Cinsel Ergi: Gerçek hayatta karşılayamadıkları cinsel ihtiyaçlarını internet ortamında karşılayabilmektedirler. Sebebi bu ortamlarda kimlik belirtme kaygısı yaşamamalarıdır. Reddedilebilme korkusu yaşamadan gerçek hayatta kendini çekici bulmayan insanlara karşı cinsel iletişime geçip sohbet edebilmektedirler.

4.Yeni Bir Karakter Yaratma: Gerçek hayatta var olan kimliklerinden memnun olmayan kişiler internet ortamlarında kendilerine ideal kimlik oluşturabilmekte, olmak istedikleri kişi görünümüne bürünebilmektedirler. Bu durum sayesinde olduklarından farklı görünebilmektedirler.

İnterneti aşırı kullanan bazı kişilerde aşırı kullanım nedeni bu durumdan hoşnut olması, internetin sunduklarından doyum sağlamasıdır. Yaşanılan bu durum bağımlılığa benzer davranışların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Stephenson, 1988).

2.3.6. İnternet Bağımlılığının Etkileri

Problemlerli internet kullanımı sonucu psikolojik, fiziksel, akademik ve mesleki konular gibi birçok alanda sorun yaşanabildiği görülmektedir (Binali, 2015: 53).

2.3.6.1. İnternet Bağımlılığının Fiziksel Etkileri

Bağımlı kişinin haftada en az kırk saat internet kullandığı farz edilirse, bu kişinin aynı durumda uzun süre geçirmesi sonucunda; iskelet ve sinir sistemi gibi yapısı olumsuz etkilenmektedir (Young, 1996).

Shields (2000) Patalojik internet kullanımının fiziksel olumsuz etkilerini şöyle belirtmiştir:

- Baş, boyun, omuz, sırt, el bileği gibi duruş bozuklukları, sağlık problemleri,
- Zaman aşımının fazla olması sebebiyle ekrana bakmaktan dolayı gözlerde rahatsızlık oluşması,
- Hareket eksikliği ve beslenme düzeninin yetersizliğinden dolayı obezite.

2.3.6.2. İnternet Bağımlılığının Psikososyal Etkileri

İnternetin sağlıksız kullanımı kişinin kişisel, toplumsal sağlığını ve fonksiyonunu önemli düzeyde tesir altına almaktadır (Karagözoğlu-Aslıyüksek, 2017: 25). İnternet bağımlılığı belirlenen bireylerin belli bir düzeyinde kişilik bozuklukları belirtilerinin olduğu görülmektedir (Swickert ve ark 2002).

Genç bireylerin internete yönelmeleri sonucunda sanal ortamın olumsuzluklarından da etkilenmektedirler. Sağlıklı bir bireyin kazanmış olması gereken bazı becerileri kazanamamaları dışında kişinin gerçek ile bağının kopmasına da sebep olmaktadır. Kore’de yaşanan bir hadisede bireylerin oyun oynadıkları zamanlarda bu oyunların etkisinde olan bir bireyin diğer bireye bıçaklı saldırıda bulunup öldürmüştür. Bu örnek durumda internet bağımlılarının sanal hayat ile gerçek hayat ayrımının yapılamadığını göstermektedir (Kim, 2012: 190).

2.3.6.3. İnternet Bağımlılığının Bilişsel Etkileri

Bağımlı olma ihtimalleri daha yüksek olan bireyler bilişsel fonksiyonları yeterince olgunlaşmamış kişilerdir. İnternet bağımlısı olan kişiler aklın ve düşünmenin etkili olduğu hayatı somut şekilde görme ve sosyal gelişim vb. gibi konularda düşük performans sergilerler. Yaklaşık olarak 11 yaşından sonra bireylerde genel olarak yaşadığı topluma karşı düşünme yetileri gelişmeye başlar. Bu zamanlarda gelişen internet bağımlılığı ileriki yaşlarda düşünsel fonksiyonları olumsuz etkileyebilir (Kim, 2012: 191).

İnternet bağımlılığının düşünsel işlevselliği ve bundan dolayı akademiye etkisini incelendiği bir araştırmada bir grup internet bağımlısı olan öğrencinin sayısal derslerden ziyade diğer akademik hedeflerinde başarısının pek yüksek olmadığı bu duruma örnek sunabilir (Kim, 2012: 190). Benzer olarak Türkiye de yapılan bir çalışmada da interneti çok fazla kullanıp bağımlılık derecesinde olan bireylerin

akademik yaşantılarına bakınca ders durumlarının pek parlak olmadığı görülmüştür (Pektaş ve Mayda, 2018: 61).

Patolojik düzeyde internet kullanımı, aşırı düzeyde kendini oyuna verme, yapılması gereken ödevleri erteleme, daha çok keyfi içerikler içeren internet sitelerinde bulunma internet kullanımının bireyin başarısının göz önünde bulundurunca akademik olarak eksik yaşantılara sebep olacağı dile getirilmiştir (Karaca, 2007).

2.3.7. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Araştırmalar

Taş (2018: 37) ergen bireylerin internet bağımlılık düzeyleri ile bireylerin bu internetin yaratmış olduğu psikolojik belirtileri arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada, ergenlerin internet sürelerindeki geçirdikleri zamanın oluşturduğu internet bağımlılığı ile ruhsal yönden bireyi etkileyen obsesif kompulsif bozukluk vb. psikolojik belirtilerin arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnternet bağımlılığı ile cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi değişkenleriyle ilişkiye bakıldığında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı, bireyin anne-baba tutumu, bireyin internette geçirdikleri zamanın ve internette geçirilen bu zamanda internette bu denli zaman geçirme isteğinin internet bağımlılığı ile anlamlı ilişki bulunmuştur.

Yaşam tarzında hareketsiz kalmak birey üzerinde zihinsel hastalıklar, obezite, hipertansiyon hastalıklarına sebebiyet verip aynı zaman da yaşam kalitesini düşürmektedir (Booth, Chakravarthy, Gordon ve Spangenburg, 2002).

Lin ve Tsai (2002), 900 lisede öğrenim gören öğrenci ile buldukları çalışmada ergenlerin internet kullanımını incelemeyi hedeflemişlerdir. Çalışma sonucunda, tek başına olduğunu düşünen öğrencilerin diğer öğrencilere oranla daha fazla zamanını internette kullandıkları tespit edilmiştir.

Balıkesir ili Merkez ilçesinde devlet hastanesinde çalışmakta toplamda 203 hemşirenin (25'i erkek, 178'si kadın) yapılan çalışmada, hemşirelerde yalnızlık değişkeninin internet bağımlılığı açısından arasındaki ilişki araştırılmıştır. İnternet kullanımının cinsiyete göre erkekler kadınlardan puan olarak daha öndedir. Bunun yanı sıra yalnızlık, internet bağımlılığında hemşirelerde anlamlı bir ilişki görülmüştür (Kaynak ve vd. 2018).

Üniversitede öğrenim gören 393 öğrencinin katıldığı çalışmada, öğrencilerin internet sürelerindeki geçirdikleri zamanın oluşturduğu internet bağımlılığı ile ruhsal yönden bireyi etkileyen depresif ruh hali ve bireyin kendi yaşamına uygun bir şekilde hayatını

olumlu şekilde değerlendirebileceği üzere yaşam doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda depresyon ile internet bağımlılığı arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki belirlenmiştir (Soydan 2015).

Taş, Eker ve Anlı (2014: 52) tarafından lise de öğrenim gören 268 öğrencinin katılımıyla internet bağımlılığı üzerinde yapılan bir araştırmada cinsiyet değişkeni ile bağlı internet ve internetin getirdiği oyun bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bunun yanı sıra bireylerin öğrenim gördüğü kademe seviyeleri ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Morsünbül (2014), 350 üniversite öğrencisinin katılımıyla yapılan araştırmada internet bağımlılığının, kişilik özellikleri, yaşam doyumu, yalnızlık ve bağlanma stilleri ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda internette çok fazla zaman geçiren kişilerin kaygılı kaçınmacı olarak davranış gösterdikleri belirlenirken, yalnızlık değişkeninin ise bu çalışmada en zayıf ilişkili olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçları internetin bilişsel etkileri konusunda bu gelişim alanına katkıda bulunması internet kullanımına bağlı olduğu belirtilmektedir. (Young,1998)

Üniversite öğrencilerden 440 öğrencinin katılımını sağlandığı araştırmada, internetin sürekli kullanımına ilişkin araştırma yapılmıştır. Çıkan sonuçlarda internet kullanım sürelerinde cinsiyete göre farklılık olup erkek öğrencilerin daha çok vakitlerini harcadıkları belirtilmektedir. Bu öğrencilerin internet kullanımı süresinin uzaması onların bağımlılık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir (Balcı ve vd. 2013).

İnternet kullanımının ergen bireylerde daha fazla kullanılması sonucu ergenlerin yaşamında bireysel ve sosyal hayatı oldukça olumsuz etkilemesi düşüncesiyle devlet liselerindeki 385 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile problemlerle internet kullanımı arasında negatif yönlü bir ilişki görülmüştür (Özer, 2013).

Young (1996) bireyin yaşamında internet kullanımına ilişkin çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada bireyin günlük yaşantısında zamanlarını geçirmek amacıyla kullandıkları internet düzeylerinin onların psikososyal durumları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

7. ve 8. sınıf düzeyinde 710 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada; internet kullanımında cinsiyete göre ele alınınca kız öğrencilerin bağımlılığa daha kolay davranışta bulunduğu belirlenmiştir. Ekonomi düzeyinde ebeveynlerin mali düzeyi

durumunun artışına bağlı olarak internet bağımlılığının da artış gösterdiği belirlenmiştir. İnternet kullanım sürelerinin de bağımlılık göstermeyen bireylere göre bağımlılık gösteren bireylerin daha fazla olduğu belirlenmiştir (şahin, 2011).

213 kişi ile yapılan bir araştırmada, kişinin internet bağımlılığı, kendini tek hissetme ve bireyler arası ilişkileri arasındaki durum saptanmaya çalışılmıştır. Kendini tek hissetme düzeyinin bağımlı olan kişilerde daha fazla görüldüğü belirlenmiştir. (Batıgün ve Hasta: 2010).

365 kişi ile yapılan bir araştırmada internet ve telefonun birey üzerinde stres ve duygusal zekâ ile ilişkisi incelenmiştir. Kişinin yaşamış olduğu gerginlik düzeyinin telefon kullanımı ile arasında ilişki saptanmış, bu iki değişkenin de duygusal zekâ üzerinde de etki ettiği görülmüştür (Beranuy ve vd.: 2009).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, araştırmanın grubu, verilerin toplama yöntemi, toplama araçları ve analizine dair açıklamalar yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi, Çocukluk Çağı Travmaları ve İnternet Bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli ile değişkenler incelenmiştir. İlişkisel tarama modellerinin amacı iki ve daha fazla değişkenin birbirleriyle değişim içindeki durumunu ve derecesini belirlemedir (Karasar, 1998: 81).

3.2. Evren ve Örneklem

2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilindeki devlet/özel üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme uygun örnekleme yöntemi ile seçilerek 126 erkek (%26.03) ve 358 kız (%73.9) 484 üniversite öğrencisi yer almıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Bu form çalışmadaki diğer ölçeklerle birlikte kişilere uygulanmıştır. Ölçeklerde bulunan tüm katılımcılara uygulanan değişkenler şunlardır: katılımcıların öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, aile gelir durumu, aile tipi, aile eğitim stili, anne ve babanın eğitim durumu ile ilgili sorulara sorulmuştur. Sosyodemografik form ek-1 içerisine verilmiştir.

3.3.2. Aile İklimi Ölçeği (AİÖ)

Aile İklimi Ölçeği, Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından kişilerin yaşamlarını sürdürdüğü aile ortamındaki aile iklimi özelliklerini araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu ölçek Gönül vd. (2018) tarafından Türkçe 'ye uyarlanıp güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır.

Aile İklimi Ölçeği 34 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert düzeyinde bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddeleri 'Kesinlikle Katılıyorum' 'Katılıyorum'', 'Kararsızım'', 'Katılmıyorum'', 'Kesinlikle Katılmıyorum'' şeklinde bir ölçektir. Bu ölçek 3 alt

boyutta yer almaktadır. İlk alt boyut; aile içi ilişkisellik alt boyutu (1,2,3,.....21. maddeye kadardır) . İkinci alt boyut; bilişsel uyum alt boyutu (22,23, 24...28. maddeye kadar). Üçüncü alt boyut kuşaklar arası otorite alt boyutu (29,30,31.....34. maddeye kadar). Ölçekte yer alan bazı maddeler ters puanlanmaktadır. Bu maddeler: 1., 6., 15., 21., 26., 28., 30. ve 32. Maddelerdir.

Aile İklimi Ölçeğinde 34 madde içinde iç tutarlık güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha 0.91olarak hesaplanmıştır. Diğer 8 alt ölçekler içerisinde hesaplanırken bilişsel uyum alt ölçeği için $\alpha = 0.87$, aile içi ilişkisellik alt ölçeği için $\alpha = 0.95$, kuşaklararası otorite alt ölçeği için $\alpha = 0.87$ olarak belirlenmiştir.

3.3.3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği 1994 yılında Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Çocukluk döneminde maruz kalınmış olan ihmal ve istismar yaşantılarını belirlemek için kullanılan bir ölçektir. İlk önce 70 madde olarak geliştirmiştir. Daha sonra kısa form halini almıştır. Bu araştırmada ölçeğin kısa formlu hali kullanılmıştır. Kısa formlu ölçek 28 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden 10.,16. Ve 22. madde travmanın izlerini yansıtmaktadır.

5'li likert tipi bir öz bildirim ölçeğidir. Bu ölçek 1-5 arası şeklinde puanlandırılır. Cevaplarda 1= hiçbir zaman, 2=nadiren, 3= zaman zaman, 4= sıklıkla, 5= çok sık şeklindedir. Bu ölçek toplam puan olarak hesaplandığı gibi ölçeklerin alt boyutları şeklinde de puanlanır. Ölçeklerin alt boyutlarını ele aldığımızda: 1,2,4,6 ve 26. madde fiziksel ihmal ile ilgili maddelerdir. 5,7,13,19 ve 28. madde duygusal ihmal ile ilgili maddelerdir. 3,8,14,18 ve 15. madde duygusal istismar ile ilgili maddelerdir. 9, 11, 12, 15 ve17. madde fiziksel istismar ile ilgili maddelerdir. 20, 21, 23, 24 ve 27. madde cinsel istismar ile ilgili maddelerdir. Çocukluk Çağı Travma ölçeğinde 2, 4, 5, 7, 13, 19, 26ve 28. maddeler ters puanlanır.

Duygusal istismar alt ölçeği 12-60. fiziksel istismar ölçeği 7-35, cinsel istismar alt ölçeği 7- 35, duygusal ihmal alt ölçeği 16-80 ve fiziksel ihmal alt ölçeği 8-40 arasında puan alır. Ayrıca ölçeğe ait toplam puan da hesaplanabilmekte ve bu puan 54-270 arasında olabilmektedir. Her travma tipi ile ilişkili faktörler için Cronbach alfa, yüksek iç tutarlılık gösterecek şekilde 0.79- 0.94 arası değişmektedir (Bernstein vd..1994; Lundgren vd., 2002;).

3.3.4. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ)

Taş ve Bilgin (2018) tarafından yetişkin bireylerin internet bağımlılığı düzeyini belirlemek amacıyla 9 maddelik geliştirilen bir ölçektir. 5’li likert tipi bir ölçektir. Bu ölçek 1-5 arası şeklinde puanlandırılır. Cevaplarda 1= hiçbir zaman, 2=nadiren, 3= bazen, 4= sık sık, 5= her zaman şeklindedir. Bu ölçek Faktör analizi, yapı geçerliliğini göstermek amacıyla yapılmıştır. Tek faktörün ölçeğe ilişkin toplam varyansın %39.607’sini görülmüştür. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .78 olarak tespit edilmiştir. Bu elde edilen veriler sonrasında ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

2020-2021 yılları içerisinde İstanbul’da yüksek öğretimde öğrenim gören öğrencileri içerisinde yer almaktadır. Araştırma uygun örneklem seçme yöntemi ile yüksek öğretimde öğrenim gören bireyler arasından seçilmiştir. Verileri toplamak amacıyla lise öğrencilerine Kişisel Bilgi Formu, Aile İklimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeğinden bu form 484 bireye uygulanmıştır. Uygulama sırasında araştırmacı tarafından gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Bireylere katılımda gönüllülük esas olduğu, verilerin sadece akademik amaçlı kullanılacağı belirtilmiştir. Böylelikle öğrencilerin ölçekleri samimi ve rahat bir şekilde yanıtlayacakları düşünülmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi, Çocukluk Çağı Travmaları ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Ayrıca öğrencilerin aile iklimi değişkeni ile çocukluk çağı travma değişkeni ve internet bağımlılığı değişkenlerinin öğrenim gördüğü sınıf düzeyi, aile gelir durumu, aile tipi, aile eğitim stili son olarak ise anne ve babanın eğitim durumu değişkenleri ile istatistiksel düzeyde incelenmiştir.

Kişisel Bilgi formu, Aile İklimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği SPSS 25 programı ile analizleri yapılmıştır Öğrencilerin Aile İklimi, Çocukluk Çağı Travmaları, İnternet bağımlılığı düzeyinin cinsiyet, yaş ve çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri saptamak için sosyo-demografik değişkenlere ait veriler arasındaki farklılıkları testpit etmek için t-testi ile ikiden fazla bağımsız grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı için hesaplanmasında ise tek yönlü varyans analiz (ANOVA) testi ile analiz edilmişlerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonucunda kullanılan değişkenlere ait olan ortalama, standart sapma ve birbirleri ile olan ilişkiler gösterilmiştir.

Tablo 4.1: Değişkenlere Ait Olan Ortalama, Standart Sapma, Çarpıklık, Basıklık Değerleri ve Değişkenlerin Birbirleri ile Olan İlişkiler

Faktör	1	2	3
1. İnternet Bağımlılığı	—		
2. Çocukluk Çağı Travmaları	.179**	—	
3. Aile İklimi	-.190**	-.479**	—
Ortalama	19.98	50.36	123.05
Standart Sapma	5.59	8.50	16.81
Çarpıklık	.54	1.31	-.65
Basıklık	.06	1.33	1.02

**p<.01

*p<.05

Tablo 4.1 incelendiğinde internet bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve aile iklimi ortalamalarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca değişkenlerin çarpıklık ve basıklık düzeyleri kabul edilebilir sınırlar içinde bulunmuştur (Tabachnick & Fidell, 2001).

Yapılan korelasyon analizi sonucunda aile ikliminin; çocukluk çağı travmaları ile orta düzeyde ve negatif yönlü anlamlı ($r = -.479$; $p < .01$), internet bağımlılığı ($r = -.190$; $p < .01$) ile düşük düzeyde ve negatif yönlü anlamlı ilişkilere sahip olduğu; internet bağımlılığının ise çocukluk çağı travmaları ($r = .179$; $p < .01$) ile düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Bu aşamadan sonra çoklu regresyon analizi adımına geçilmiştir. Regresyon uygulanmadan önce, çoklu regresyon varsayımları kontrol edilmiştir. Tablo 1’de de görüldüğü gibi çarpıklık ve basıklık değerleri -1.5 ile +1.5 arasında bulunduğu için verilerin normal dağıldığı kabul edilmiş ve böylelikle regresyon varsayımlarından ilki

karşılanmıştır. Normallikten sonra ikinci olarak çoklu bağlantı problemi olup olmadığını incelenmiştir. Çoklu bağlantı konusundaki varsayımlardan sırayla D^2 değeri .001'dan büyük bulunmuş, varyans büyüme faktörü (VIF) 10'dan az bulunmuştur ve ayrıca durum indeks (CI) değeri de 30'dan küçük olarak tespit edilmiştir (Büyüköztürk, 2012; Tabachnick & Fidell, 2001). Çoklu bağlantı sorunu olmadığını gösteren bu değerlerden sonra regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.2: İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata _B	β	t	P
Sabit	21.76	3.475		6.26	.000
Aile İklimi	-.05	.018	-.14	-2,501	.013
Çocukluk Çağı Travmaları	.08	.036	.11	2.102	.036

R= .22 F_(2,420) = 10.19 R²= .05 düzeltilmiş R²= .04 p<.05

Yapılan çoklu regresyon analizinde aile iklimi ($\beta=-.14$, $p<.05$) ve çocukluk çağı travmalarının ($\beta=.11$, $p<.05$) modele özgün katkısı anlamlı bulunmuştur. Bu modele göre internet bağımlılığının yordanmasında, aile iklimi ve çocukluk çağı travmaları, toplam varyansın yaklaşık %5'ini açıklamaktadır ($F(2,420)=10.19$, $R= .22$, $R^2 = .05$, düzeltilmiş $R^2= .04$, $p<.05$).

Çoklu regresyon analizine göre internet bağımlılığının yordanması ile ilgili regresyon eşitliği bu şekildedir:

$$\text{İNTERNET BAĞIMLILIĞI} = 21.76 + .08 \text{ ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI} - 0.05 \text{ AİLE İKLİMİ}$$

Öğrencilerin internet bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve aile iklimi düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlılık düzeyi Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3: İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları Ve Aile İklimi Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	X	ss	t testi		
					T	sd	p
İnternet Bağımlılığı	Erkek	93	19.19	5.50	-1.54	421	.978
	Kız	330	20.21	5.61			
Aile İklimi	Erkek	93	124.32	17.52	.82	421	.532
	Kız	330	122.69	16.62			
Çocukluk Çağı Travmaları	Erkek	93	50.24	7.93	-.17	421	.206
	Kız	330	50.40	8.67			

$p < .05$

Öğrencilerin internet bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve aile iklimi düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılıklarını belirlemek için bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3 incelendiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı görülmemektedir ($t[421] = -1.54$; $p > .05$). Kızların internet bağımlılığı düzeyleri ($X = 20.21$), erkek öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinden ($X = 19.19$) daha yüksektir. Öğrencilerin aile iklimi düzeylerinin de cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($t[421] = .82$; $p > .05$). Erkek öğrencilerin aile iklimi düzeyleri ($X = 124.32$), kız öğrencilerin aile iklimi düzeylerinin ($X = 122.69$) daha yüksektir. Son olarak, öğrencilerin çocukluk çağı travmalarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($t[421] = -.17$; $p > .05$). Kız öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ortalamalarının ($X = 50.40$), erkek öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ortalamalarından ($X = 50.24$) daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin anne eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anova Sonuçları

A.E.D	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	42	19.17	6.15							
2	174	19.95	5.66	G. Arası	64.90	5	12.98			
3	75	20.51	5.31	G. İçi	13147.98	417	31.53			
4	76	19.68	5.50	Toplam	13212.88	422				
5	17	20.41	7.95					.41	.841	-
6	39	20.38	4.29							
Toplam	423	19.98	5.60							

Not: A.E.D.=Anne eğitim durumu, Okur-yazar değil (1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Yüksekokul (5) Üniversite (6)

Tablo 4.4 incelendiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinde anne eğitim durumuna göre bir farklılık görülmemiştir ($F=.41; p>.05$).

Öğrencilerin aile ikliminin anne eğitim durumunu belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır.

Tablo 4.5: Aile İklimi Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Anova Sonuçları

Sınıf	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	42	124.26	18.84							
2	174	121.43	16.64	G. Arası	3613.63	5	722.73			
3	75	125.61	15.98	G. İçi	115671.22	417	277.39			
4	76	122.95	17.41	Toplam	119284.86	422				
5	17	113.65	18.17					2.61	.025	5-6
6	39	128.36	12.90							
Toplam	423	123.05	16.81							

Not: A.E.D.=Anne eğitim durumu, Okur-yazar değil (1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Yüksekokul (5) Üniversite (6)

Tablo 4.5 incelendiğinde öğrencilerin aile iklimine yönelik algıları, anne eğitim durumuna göre farklıdır ($F=2.61; p<.05$). Bireylerin aile iklimine yönelik algılarının hangi anne eğitim durumları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin aile iklimi düzeyleri anne eğitim düzeylerinden yalnızca yüksekokul ($X=113.65$) ve üniversite ($X=128.36$) arasında anlamlı bir farklılık göstermekte, yani yüksekokuldan üniversiteye doğru gidildiğinde aile iklimi düzeyleri yükselmektedir.

Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin anne eğitim durumuna göre belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır.

Tablo 4.6: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Sınıf	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	42	51.21	8.77							
2	174	51.79	8.82	G. Arası	1079.67	5	215.93			
3	75	48.64	7.99	G. İçi	29424.53	417	70.56			
4	76	49.57	8.07	Toplam	30504.20	422		3.06	.010	2-6
5	17	52.06	10.75							
6	39	47.27	5.95							
Toplam	423	50.37	8.50							

Not: A.E.D.=Anne eğitim durumu, Okur-yazar değil (1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Yüksekokul (5) Üniversite (6)

Tablo 4.6 incelendiğinde öğrencilerin çocukluk çağı travmaları arasında anne eğitim düzeyine göre anlamlıdır ($F=3.06$; $p<.05$). Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin hangi anne eğitim durumuna göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri anne eğitim düzeylerinden yalnızca ilkokul ($X=51.79$) ve üniversite ($X=47.27$) arasında anlamlı bir farklılık göstermekte, yani anne eğitim durumu ilkokuldan üniversiteye doğru gidildiğinde çocukluk çağı travmaları düzeyleri düşmektedir.

Tablo 4.7: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

B.E.D	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	6	18.00	4.81							
2	138	19.94	5.74	G. Arası	66.83	5	13.37			
3	78	20.29	5.26	G. İçi	13146.05	417	31.53			
4	106	19.67	5.94	Toplam	13212.88	422		.42	.832	-
5	24	19.50	6.05							
6	71	20.51	5.11							
Toplam	423	19.98	5.59							

Not: B.E.D.=Baba eğitim durumu, Okur-yazar değil (1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Yüksekokul (5) Üniversite (6)

Tablo 4.7 incelendiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin baba eğitim durumuna göre bir farklılık görülmemiştir ($F=.42$; $p>.05$).

Öğrencilerin aile ikliminin baba eğitim durumuna göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.1.7’de verilmiştir.

Tablo 4.8: Aile İklimi Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

B.E.D	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	6	125.67	26.53							
2	138	122.62	15.56	G. Arası	910.72	5	722.73			
3	78	122.63	17.71	G. İçi	118374.13	417	277.39			
4	106	124.96	16.33	Toplam	119284.85	422		.64	.668	-
5	24	118.79	16.61							
6	71	122.72	18.20							
Toplam	423	123.05	16.81							

Not: B.E.D.=Baba eğitim durumu, Okur-yazar değil (1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Yüksekokul (5) Üniversite (6)

Tablo 4.8 incelendiğinde öğrencilerin aile iklimine yönelik algıları arasında baba eğitim durumuna göre bir farklılık görülmemiştir ($F=.64; p>.05$).

Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin baba eğitim durumuna göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.9 ’te verilmiştir.

Tablo 4.9: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

B.E.D	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	6	48.33	5.01							
2	138	50.74	8.72	G. Arası	740.83	5	148.17			
3	78	52.54	9.11	G. İçi	29763.37	417	71.38			
4	106	49.52	8.41	Toplam	30504.20	422		2.08	.067	-
5	24	50.92	8.94							
6	71	48.51	7.14							
Toplam	423	50.37	8.50							

Not: B.E.D.=Baba eğitim durumu, Okur-yazar değil (1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Yüksekokul (5) Üniversite (6)

Tablo 4.9’te incelendiğinde öğrencilerin çocukluk çağı travma düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılık görülmemiştir ($F=2.08; p>.05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin yetiştirilme tarzına göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Yetiştirilme Tarzına Göre Anova**Sonuçları**

Y.T.	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	177	19.89	5.58	G. Arası	219.39	3	73.13			
2	185	20.26	5.56	G. İçi	12983.32	417	31.13			
3	40	20.47	6.19	Toplam	13202.71	420		2.35	.072	-
4	19	16.79	4.16							
Toplam	421	19.97	5.61							

NOT: Y.T= Yetiştirilme tarzı, Demokrat (1) Otoriter (2) İhmalkar (3) Aşırı serbest (4)

Tablo 4.10 incelendiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri arasında yetiştirilme tarzına göre farklılık görülmemiştir ($F=2.35; p>.05$).

Öğrencilerin aile ikliminin yetiştirilme tarzına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11: Aile İklimi Puanlarının Yetiştirilme Tarzına Göre ANOVA**Sonuçları**

Sınıf	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	177	126.11	14.79	G. Arası	5772.47	3	1924.16			
2	185	122.14	16.74	G. İçi	113165.92	417	271.38			
3	40	113.15	22.33	Toplam	118938.39	420		7.09	.000	1-3, 2-3
4	19	124.47	14.11							
Toplam	421	123.06	16.83							

NOT: Y.T= Yetiştirilme tarzı, Demokrat (1) Otoriter (2) İhmalkar (3) Aşırı serbest (4)

Tablo 4.11 incelendiğinde öğrencilerin aile iklimi düzeyleri arasında yetiştirilme tarzına göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($F=3.06; p<.05$). Öğrencilerin aile iklimi düzeylerinin hangi yetiştirilme tarzına göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin aile iklimi düzeyleri yetiştirilme tarzlarından demokrat ($X=126.1$) ile ihmalkâr ($X=113.15$) ve otoriter ($X=122.14$) ile ihmalkâr ($X=113.15$) arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu bulgulardan hareketle demokratik yetiştirilme tarzından ihmalkara doğru gidildiğinde ve otoriter yetiştirilme tarzından ihmalkara doğru gidildiğinde aile iklimi düzeyleri düşmektedir.

Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin yetiştirilme tarzına göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Yetiştirilme Tarzına Göre ANOVA Sonuçları

Sınıf	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	177	48.34	7.49	G. Arası	3090.07	3	1030.02			
2	185	50.86	8.09	G. İçi	27352.88	417	65.59			
3	40	57.90	10.38	Toplam	30442.95	420		15.70	.000	1-2, 1-3; 2-3;
4	19	48.73	8.25							3-4
Toplam	421	50.37	8.51							

NOT: Y.T= Yetiştirilme tarzı, Demokrat (1) Otoriter (2) İhmalkar (3) Aşırı serbest (4)

Tablo 4.12 incelendiğinde öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında yetiştirilme tarzına göre farklılık görülmüştür ($F=15.70$; $p<.05$). Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin hangi yetiştirilme tarzına göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri yetiştirilme tarzlarından demokrat olanların ($X=48.34$), otoriter ($X=50.86$) ve ihmalkâr ($X=57.90$) olanlardan; otoriter olanların ($X=50.86$) ihmalkâr olanlardan ($X=57.90$) ve son olarak aşırı serbest olanların ($X=48.73$), ihmalkâr ($X=57.90$) olanlardan daha düşük olduğu ve bu farklılıkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin aile tipine yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.13'te verilmiştir.

Tablo 4.13: İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aile Tipine Göre ANOVA Sonuçları

A.T.	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	307	20.04	5.51	G. Arası	19.80	2	9.90			
2	97	19.67	5.69	G. İçi	13193.08	420	31.41			
3	19	20.68	6.53	Toplam	13212.88	422		.31	.73	-
Toplam	423	19.98	5.59							

NOT: A.T= Aile Tipi, Çekirdek Aile (1) Geniş Aile (2) Tek Ebeveynli Aile (3)

Tablo 4.13 incelendiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri arasında aile tipine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($F=.31$; $p>.05$).

Öğrencilerin aile ikliminin aile tipine göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14: Aile İklimi Puanlarının Aile Tipine Göre ANOVA Sonuçları

A.T.	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	307	122.22	16.74	G. Arası	895.41	2	447.70			
2	97	124.79	16.17	G. İçi	118389.45	420	281.88			
3	19	127.58	20.43	Toplam	119284.86	422		1.59	.21	-
Toplam	423	123.05	16.81							

NOT: A.T= Aile Tipi, Çekirdek Aile (1) Geniş Aile (2) Tek Ebeveynli Aile (3)

Tablo 4.14 incelendiğinde öğrencilerin aile iklimi düzeyleri arasında aile tipine göre farklılık görülmemektedir ($F=1.59$; $p>.05$).

Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin aile tipine göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının Aile Tipine Göre ANOVA Sonuçları

A.T.	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	307	50.19	8.44	G. Arası	44.92	2	22.46			
2	97	50.66	8.42	G. İçi	30459.28	420	72.52			
3	19	51.58	10.16	Toplam	30504.20	422		.31	.73	-
Toplam	423	50.37	8.50							

NOT: A.T= Aile Tipi, Çekirdek Aile (1) Geniş Aile (2) Tek Ebeveynli Aile (3)

Tablo 4.15 incelendiğinde öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında aile tipine göre farklılık görülmemektedir ($F=.31$; $p>.05$).

Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16: İnternet Bağımlılığı Puanlarının İnternette Amaçsız Şekilde Gezinme Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları

İ.A.Ş.G.S.	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	77	16.51	4.75							
2	222	19.65	4.82	G. Arası	2168.49	4	542.12			
3	99	22.84	5.60	G. İçi	11044.39	418	26.42			
4	18	24.39	7.67	Toplam	13212.88	422		20.52	.000	1-2.1-3.1-4; 2-3. 2-4; 3-5; 4-5
5	7	17.14	4.29							
Toplam	423	19.98	5.59							

Not: İ.A.Ş.G.S= İnternette amaçsız şekilde gezinme süreleri, 1 saatten az (1) 1-3 saat (2) 4-6 saat (3) 7-9 saat (4) 9 saatten fazla (5)

Tablo 4.16 incelendiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre farklılaşmaktadır ($F=20.52$; $p<.05$). Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin hangi internette amaçsız şekilde gezinme süreleri arasında yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin; internette 1 saatten az gezinenlerin ($X=16.51$), 1-3 saat arası ($X=19.65$), 4-6 saat arası ($X=22.84$) ve 7-9 saat arası ($X=23.39$) gezinenlerden daha düşük; 1-3 saat arası ($X=19.65$) gezinenlerin, 4-6 saat arası ($X=22.84$) ve 7-9 saat arası ($X=23.39$) gezinenlerden daha düşük; ve son olarak 9 saatten daha fazla gezinenlerin ($X=17.14$) 4-6 saat arası ($X=22.84$) ve 7-9 saat arası ($X=23.39$) gezinenlerden daha düşük olduğu ve bu farklılıkların da anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.17: Aile İklimi Puanlarının İnternette Amaçsız Şekilde Gezinme Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları

İ.A.Ş.G.S	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	77	122.62	16.54							
2	222	124.04	16.75	G. Arası	1107.91	4	276.97			
3	99	122.20	16.85	G. İçi	1181.76.94	41	282.72			
4	18	116.50	20.34	Toplam	1192.84.85	42	2	.98	.418	-
5	7	125.14	8.53							
Toplam	423	123.05	16.81							

Not: İ.A.Ş.G.S= İnternette amaçsız şekilde gezinme süreleri, 1 saatten az (1) 1-3 saat (2) 4-6 saat (3) 7-9 saat (4) 9 saatten fazla (5)

Tablo 4.17 incelendiğinde öğrencilerin aile iklimine yönelik algıları arasında internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre farklılık görülmemiştir ($F=.98$; $p>.05$).

Tablo 4.18: Çocukluk Çağı Travmaları Puanlarının İnternette Amaçsız Şekilde Gezinme Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları

İ.A.Ş.G.S.	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
1	77	51.01	8.17							
2	222	49.69	8.48	G. Arası	402.174	4	100.544			
3	99	50.67	8.15	G. İçi	30102.029	418	72.014			
4	18	54.16	11.85	Toplam	30504.203	422		1.39	.234	-
5	7	50.42	6.29							
Toplam	423	50.36	8.50							

Not: İ.A.Ş.G.S= İnternette amaçsız şekilde gezinme süreleri, 1 saatten az (1) 1-3 saat (2) 4-6 saat (3) 7-9 saat (4) 9 saatten fazla (5)

Tablo 4.18 incelendiğinde öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($F=.41$; $p>.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu Bölümünde Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi İle Çocukluk Çağı Travmaları Ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilere yönelik bulgulardan ve bu faktörlerin düzeyinde farklılaşmaya yol açabileceği düşünülen sosyodemografik bulgulardan elde edilen sonuçlara ve ortaya çıkan sonuçların tartışılmasına yer verilmiştir.

5.1. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Üniversite öğrencilerinde internette geçirilen zamanın yarattığı internet bağımlılığı düzeylerinin bireyin cinsiyetine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Buna karşın değerler sorucunda kız öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri erkek öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinden daha yüksektir. Literatür taraması yapıldığında internet bağımlılığının cinsiyete göre değişip değişmediğini inceleyen ve bu araştırmanın benzer sonuçlarını elde eden çalışmaya rastlanmıştır

Başka bir çalışmada yer alan üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının cinsiyete göre farklılaştığı görülüp cinsiyeti erkek öğrencilerden çok kız öğrencilerde bağımlılık daha fazla bulunmuştur (Canan vd., 2012: 422). Taş, Eker ve Anlı (2014: 52) tarafından 268 lise öğrencisi ile yapılan bir çalışmada internet bağımlılığının lise kademesindeki öğrenciler üzerinde incelemiş ve erkek-kız cinsiyetleri açısından bir farklılık bulunamamıştır. Araştırma sonuçlarımız literatür ile uyum sağlamaktadır.

Üniversite Öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Buna karşın değerler sorucunda kız öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ortalamalarının erkek öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ortalamalarından daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra çocukluk çağı travma düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında sonuçlara bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Bostancı ve vd., 2006; Demirkapı, 2014; Güleç ve vd., 2013). Bu araştırmalara karşın, çocukluk çağı travmaları ve cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğunu gösteren çalışmalarda yer almaktadır (Paivio ve McCulloch, 2004; Şar ve vd., 2006). Sonuçların bu şekilde

olması çocukluk çağı travma türlerinde kadın ve erkeklerde aynı seviye ve türde olmadığı düşünülmektedir. Var olan bu farklılık, çalışmadaki örneklem sayısı ya da çalışmada yapılan cinsiyetlerdeki bireylerin kültürel faktörlerden etkilenebileceği açısından da yorumlanabilir. Üniversite Öğrencilerinde aile iklimi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin aile iklimi düzeyleri kız öğrencilerin aile iklimi düzeylerinin daha yüksektir.

Buna karşın literatürde Sabirli (2018) çalışmasında etkili iletişimin aile içerisinde, yaşanan olaylar sonrası uygun duygusal davranışı göstermekte ve aile bireyelerine sevgi yansıtabilmektedir. Yüksek puan alan cinsiyet düzeyinde kadınlar yer almıştır. Erkiner (2012) çalışmasında aile içerisinde olaylara karşı uygun davranış gösterme becerilerinin yine kadınların yüksek puan aldığı yer almıştır. Demir (2018) çalışmasında ilgi-sevgi gösterme davranışların kadınların daha fazla olduğu görülmektedir.

5.2. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Üniversite Öğrencilerinde internette geçirilen zamanın yarattığı internet bağımlılığı düzeylerinin bireyin anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde internet bağımlılığı ile anne eğitimi durumunu inceleyen araştırmalarda yer aldığı görülmüştür.

Ergin, Uzun ve Bozkurt (2013:138) yaptıkları çalışmada bireyler üzerinde internette geçirilen zamanın yarattığı internet bağımlılığı ve bireyin anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayas ve Horzum tarafından (2016: 233) çalışmasında anne eğitim seviyesine göre internet bağımlılığı düzeylerinin ilişkisi araştırılmış ve değişkenler içerisinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bireyin anne eğitim seviyesi, öğrenim düzeyi üniversite olan bireylerin internet bağımlılığı seviyelerinin eğitim seviyesi yüksek olanlara göre daha anlamlı bir fark olduğu ve görülmüştür.

Üniversite Öğrencilerinde aile iklimine yönelik algıları arasında anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin aile iklimine yönelik algılarının anne eğitim durumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak

için Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin aile iklimi düzeyleri anne eğitim düzeylerinden yalnızca yüksekokul ve üniversite arasında anlamlı bir farklılık göstermekte, yani yüksekokuldan üniversiteye doğru gidildiğinde aile iklimi düzeyleri yükselmektedir. Soner (2000) çalışmasında ebeveynlerinden anne eğitim seviyesi arttıkça aile ortamındaki beraberliğin, iletişimin ve genel uyumlu ortamın olumlu bir düzeyde artacağı ifade edilmektedir. Anne eğitim durumu, aile iklimindeki alt boyutlarında yer alan bilişsel uyum ve kuşaklararası otoritede bireyler arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Karakoyun (2011) bireylerin birbirine olan ilgileri, aile içi ilişkileri, problem çözme durumları, aile içerisindeki iletişimleri anne eğitim düzeyi yüksek olan bireylerden ziyade anne eğitim durumu düşük olan bireylerin bu alt boyutlarda yetersiz olarak algılandığı karşımıza çıkmaktadır.

Üniversite Öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında anne eğitim düzeyi ile ilişkisine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bonferroni testi, öğrencilerin anne eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları ilişkileri sonuçlarına göre öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri anne eğitim düzeylerinden yalnızca ilkokul ve üniversite arasında anlamlı bir farklılık göstermekte, yani ilkokuldan üniversiteye doğru gidildiğinde çocukluk çağı travmaları düzeyleri düşmektedir. Buna karşın Zeren ve arkadaşları (2012) ebeveyn eğitimi ile çocukların yaşamlarında yer alan çocukluk çağı travmaları arasında yapılan araştırmada aralarında bir farklılık olmadığı görülmüştür.

5.3. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşım Farklılaşımına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Bireylerin internet bağımlılığı düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu açıdan Ergin, Uzun ve Bozkurt (2013:138) çalışmasında baba eğitim durumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir ve çıkan sonuçlarda anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu çalışma, elde ettiğimiz araştırma verilerini desteklemektedir.

Üniversite Öğrencilerinin aile iklimine yönelik algıları arasında baba eğitim düzeyi ele alınınca bir farklılık görülmemiştir. Literatür araştırmalarında farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Erkiner (2012: 103-104), bireylerin aile içi ilişkilerinin ve işlevselliklerinin baba eğitim durumuna göre bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Akyüz'ün (2018: 97-98) araştırmasında, aile içi işlevselliklerin ve aile içi ilişkilerin

baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu bulgulardan farklı olarak Karakoyun'unun (2011: 122-125), baba eğitim durumu ilköğretim, ortaöğretim, üniversite seviyesinde arttıkça aile işlevselliklerinin daha sağlıklı bulgusuna ulaşılmıştır.

Üniversite Öğrencilerinin çocukluk çağı travma düzeylerinin baba eğitimine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Zeren, Yengil, Çelikel, Arık, Arslan (2012)'ın çalışmasında baba eğitim durumunun bireylerin çocuklukluk çağı travmalarıyla anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur. Zeren ve arkadaşları (2012) araştırmasında ebeveyn eğitim düzeyi ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki anlamlı sonuçlanmıştır. Türkkkan ve 84 Odacı (2018)'nin çalışmasında ebeveyn eğitim durumlarının çocukluk çağı travmalarını etkilemediği görülmüştür. Araştırma sonuçlarımız literatür ile uyum sağlamaktadır.

5.4. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Yetiştirilme Tarzı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Bireylerin internette geçirdikleri zamanın yarattığı internet bağımlılığı düzeyleri arasında yetiştirilme tarzına göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Önay (2014) 9. Sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada yetiştirilme tarzları arasında otoriter, koruyucu, demokratik tutum ile internet bağımlılığı arasında bir farklılık görülmüştür. Özyürek ve Özkan (2015) ergenler üzerinde yaptığı çalışmada anne baba tutumu ile öfke düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda ebeveynlerini demokratik olarak gören ergenlerin, ebeveynlerini izin veren ve otoriter olarak gören ergenlere göre öfke duygusunu sosyal olarak daha uygun görülür biçimde kendilerini ifade ettikleri bulunmuştur. Bu tutumlar ile internet bağımlılığı arasında farklılık görülmüştür.

Üniversite Öğrencilerinde aile iklimine yönelik algıları arasında yetiştirilme tarzına göre farklılaşmıştır. Öğrencilerin aile iklimi düzeylerinin hangi yetiştirilme tarzına göre farklılıklarını belirlemek için Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin aile iklimi düzeyleri yetiştirilme tarzlarından demokrat ile ihmalkâr ve otoriter ile ihmalkâr arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu bulgulardan hareketle demokrat yetiştirilme tarzından ihmalkara doğru gidildiğinde ve otoriter yetiştirilme tarzından ihmalkara doğru gidildiğinde aile iklimi düzeyleri düşmektedir. Albayrak (2003) tarafından yapılan çalışmada ailede açık iletişimde olma ve çocuklar ile iletişim kurma

düzeyinde anlamlı düzeyde artış olduğu görülmüştür. Kaplan'ın (2019) tarafından yapılan çalışmada aile içi ilişkiler, aile iklimi, cinsiyet, yaş babanın çalışması ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Üniversite Öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında yetiştirilme tarzına tarzına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeylerinin hangi yetiştirilme tarzına göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin çocukluk çağı travmaları düzeyleri yetiştirilme tarzlarından demokrat olanların otoriter ve ihmalkâr olanlardan; otoriter olanların ihmalkâr olanlardan ve son olarak aşırı serbest olanların ihmalkâr olanlardan daha düşük olduğu ve bu farklılıkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmayı destekler nitelikte olan Gördeles Beşer, Arabacı, Uzunoğlu, Bilaç ve Ozan (2019) tarafından çocukluk çağı travmaları ve ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesinde otoriter ve baskıcı biçimde olan tutumlarda çocukların erken yaşlarda travma yaşantılarının arttığı ihmalkâr biçimde olan tutumlarda duygusal istismar boyutlarında daha yüksek düzeyde çocukluk çağı travmasına maruz kaldıkları görülmüştür.

5.5. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Bireylerin internette geçirdikleri sürenin yarattığı internet bağımlılığı düzeyleri arasında aile tipine göre farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Sağlan (2019) araştırmasında çekirdek aileye sahip olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeyleri, ebeveynleri boşanmış olan ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Ni ve arkadaşlarının araştırmasında internet bağımlılığı risk faktöründe tek ebeveynli ailede yer almanın olduğu görülmüştür (Ni vd.,2009). Öner (2015) lise öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada çekirdek ve geniş ailede yaşayan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri birbirine benzediği görülmüştür.

Üniversite Öğrencilerinin aile iklimi düzeyleri arasında aile tipine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Çakıcı (2006) araştırmasında aile işlevleri açısından aile tipinin çekirdek veya geni aile olmasının bir etkisi olmadığı görülmektedir. Aile ikliminin alt boyutu olan kuşaklararası otorite ile aile tipi arasında farklılık görülmemiştir.

Üniversite Öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında aile tipine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Demirkapı (2014) ve Şen (2019) tarafından yapılan çalışmada çocukluk çağı ruhsal travmaları incelenmiş olup aile tipi değişkenine göre bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

5.6. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları ve Aile İklimi Puanlarının İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Değerlendirme ve Tartışma

Üniversite Öğrencilerinde internet bağımlılığı düzeylerinin internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre farklılık göstermiştir. Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin hangi internette amaçsız şekilde gezinme süreleri arasında farklılık gösterdiğini belirlemek için ele alınan Bonferroni testi sonuçlarına göre öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin; internette 1 saatten az gezinenlerin , 1-3 saat arası , 4-6 saat arası ve 7-9 saat arası gezinenlerden daha düşük; 1-3 saat arası gezinenlerin, 4-6 saat arası ve 7-9 saat arası gezinenlerden daha düşük; ve son olarak 9 saatten daha fazla gezinenlerin 4-6 saat arası ve 7-9 saat arası gezinenlerden daha düşük olduğu ve bu farklılıkların da anlamlı olduğu tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ve internette kalma süresi arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok araştırmada (Dowling ve Quirk 2008; Üneri ve Tanıdır, 2011; Şahin M., 2011) da internet bağımlılığının, internette kalma süresi arttıkça bağımlılığın arttığı görülmüştür. Arcan ve Yüce (2016) çalışmasında katılımcıların katılımcıların %50,7'ünün ise günlük internet kullanım sürelerinin 3 saatten az olduğunu, %49,3'ünün günlük internet kullanım sürelerinin 3 saat ve fazla olduğu görülmüştür. Demirtaş (2017)'in çalışmasında katılımcıların %38'i ise haftada 2-5saat, %17,9'u haftada 5-10 saat, %13,7'si haftada 11-15 saat, %13,7'si haftada 16- 20 saat, %17,9'u haftada 20 saatten fazla 56 saat bilgisayar başında zaman geçirdikleri görülmüştür.

Üniversite Öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları düzeyleri arasında internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Takan (2020) 14-18 yaş arası ergenler üzerinde yaptığı çalışmasında çocukluk çağı travmaları, yalnızlık, sosyal medya bağımlılığını ele almıştır. Araştırma sonuçlarında internet kullanma süreleri 15-21 saat arası olan öğrencilerin erken dönem travmatik yaşantı puanlarının, bu kullanım sürenin daha az olan öğrencilere göre fazla olduğu görülmüştür.

Üniversite Öğrencilerinin aile iklimi düzeyleri arasında internette amaçsız şekilde gezinme sürelerine göre bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın örneklem grubunu İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Kültür Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde okuyan çeşitli bölümlerden rastgele seçilen 494 öğrenci oluşturmaktadır.

-Türkiye'nin çeşitli coğrafi bölgeleri ve kültürlerindeki bireylere aynı çalışma ile sonuçlar tekrar değerlendirilebilir.

-Pozitif aile iklimi özelliklerinin oluşturulması amacıyla bireyler arası ilişkiler, problem çözme, duygu ve düşünce ifade etme becerilerine yönelik eğitimler düzenlenebilir.

- Eğitim sektöründe ve birçok farklı sektörde internet bağımlılığı vurgulanmalı ve buna yönelik seminerler ve danışmanlık hizmetlerine önem verilebilir.

-Bireyler çocuk sahibi olmadan önce ebeveyn eğitimleri ile kendilerini geliştirebilirler.

KAYNAKÇA

- Akyüz, A. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları İle Aile İçi İletişim Ve Yalnızlık Algısı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arcan, K., & Yüce, Ç. B. (2016). İnternet Bağımlılığı Ve İlişkili Psiko-Sosyal Değişkenler: Aleksitimi Açısından Bir Değerlendirme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 31(77): 46-56.
- Attar-Schwartz, S., Tan, J. P., & Buchanan, A. (2009). Adolescents' Perspectives On Relationships With Grandparents: The Contribution Of Adolescent, Grandparent, And Parent–Grandparent Relationship Variables. *Children And Youth Services Review*, 31(9): 1057-1066.
- Attar-Schwartz, S., Tan, J. P., Buchanan, A., Flouri, E., & Griggs, J. (2009). Grandparenting And Adolescent Adjustment İn Two-Parent Biological, Lone-Parent, And Step-Families. *Journal Of Family Psychology*, 23(1): 67-75.
- Baumrind, D. (1971). Current Patterns Of Parental Authority. *Developmental Psychology Monographs*, 4: 1-103.
- Bernstein, D., Fink, L.A., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E. Ve Ruggiero, J. (1994). Initial Reliability And Validity Of A New Retrospective Measure Of Child Abuse And Neglect. *The American Journal Of Psychiatry*, 151(8): 1132-6.
- Beşer, N. G., Arabacı, L. B., Uzunoğlu, G., Bilaç, Ö., & Ozan, E. (2019). Suça İtilmiş Ergenlerde Ebeveyn Tutumu Ve Çocukluk Çağı Travmalarının Belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22(2).
- Binali, R. (2015). *Lise Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ve akademik Başarı Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Björnberg, Å. & Nicholson, N. (2007). The Family Climate Scales: Development Of A New Measure For Use İn Family Business Research. *Family Business Review*, 20, 229–246. Doi:10.1111/J.1741-6248.2007.00098.X

- Booth, F.W., Chakravarthy, M.V., Gordon S.E. Ve Spangenburg, E.E. (2002).
Wagin War On Physical İnactivity: Using Modern Molecular Ammunition
Against An Ancient Enemy. *Journal Of Applied Physiology*, 93: 3-30.
Doi:10.1152/Japplphysiol.00073.2002.
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, İ. Ve Çoban, Ş. (2006). Üniversite
Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Depresif Belirtileri Üzerine
Etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 44(2): 100-106.
- Bray, J. H., Williamson, D. S., & Malone, P. E. (1984). Personal Authority İn The
Family System-Development Of A Questionnaire To Measure Personal
Authority İn İntergenerational Family Processes. *Journal Of Marital And
Family Therapy*, 10(2): 167– 178.
- Bray, J. H., Williamson, D. S., & Malone, P. E. (1986). An Evaluation Of An
İntergenerational Consultation Process To İncree Personal Authority İn The
Family System. *Family Process*, 25(3): 423-436.
- Briggs, E.S. Ve Price, I.R. (2009). The Relationship Between Adverse Childhood
Experience And Obsessive-Compulsive Symptoms And Beliefs: The Role Of
Anxiety, Depression, And Experiential Avoidance. *Journal Of Anxiety
Disorders*, 23(8): 1037- 1046.
- Broderick, C. B. (1993). *Understanding Family Process: Basics Of Family Systems
Theory*. Thousand Oaks, Ca, Us: Sage.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology Of The Family As A Context For Human
Development: Research Perspectives. *Development Psychology*, 22(6): 723-
742.
- Bulut, I. (1993). *Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi*. Ankara: Başbakanlık Kadın
Ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
- Burt, C. E., Cohen, L. H., & Bjorck, J. P. (1988). Perceived Family Environment As
A Moderator Of Young Adolescents' Life Stress Adjustment. *American
Journal Of Community Psychology*, 16(1): 101-122.
- Buss, Kirsten E., Jeffrey M. Warren, Evette Horton. (2015). “Trauma And Treatment
İn Early Childhood”. *The Proffessional Counselor*, 5 (2): 225-237.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem
Akademi.

- Byrne, B. M. (2010). Structural Equation Modeling With Amos: Basic Concepts, Applications, And Programming. *New York: Routledge.*
- Canan, F., Ataoğlu, A., Özçetin, A., Veıçmeli, C. (2012). The Association Between Internet Addiction And Dissociation Among Turkish College Students. *Comprehensivepsychiatry*, 53(5): 422-426.
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J., & Tao, F. (2011). Problematic Internet Use İn Chinese Adolescents And Its Relation To Psychosomatic Symptoms And Life Satisfaction. *Bmc Public Health*, S.802.
- Caroline Browne Ve Cecelia Winkelman, *The Effect Of Childhood Trauma On Later Psychological Adjustment*, Journal Of Interpersonal Violence, 22(6): 2007, S.684-697.
- Chamberland, C., Fallon, B., Black, T. Ve Trocmé, N. (2011). Emotional Maltreatment İncanada: Prevalence, Reporting And Child Welfare Responses (C1s2). *Child Abuse & Neglect*, 35, 841–854. Doi: 10.1016/J.Chiabu.2011.03.010
- Chandran, A., & Nair, B. P. (2015). Family Climate As A Predictor Of Emotional Intelligence İn Adolescents. *Journal Of The Indian Academy Of Applied Psychology*, 41(1): 167-173.
- Craddock, A. E. (2001). Family System And Family Functioning: Circumplex Model And Faces Iv. *Journal Of Family Studies*, 7(1): 29-39.
- Crea, T. M., Chan, K., & Barth, R. P. (2013). Family Environment And Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder İn Adopted Children: Associations With Family Cohesion And Adaptability. *Child: Care, Health And Development*, 40(6), 853-862. Creed, P. A., & Watson,
- Cumsille, P. E., & Epstein, N. (1994). Family Cohesion, Family Adaptability, Social Support, And Adolescent Depressive Symptoms İn Outpatient Clinic Families. *Journal Of Family Psychology*, 8(2): 202-214.
- Çakır Balta, Ö. Ve Horzum, M. B. (2008). Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1): 187–205. <https://doi.org/10.1501/egifak>
- Çelik, Fatma Gül Helvacı & Hocoaoğlu Çiçek. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları: Bir Gözden Geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*.8.4: 695-711.

- Davis, Richard. A. 2001. A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological Internet Use. *Computers In Human Behavior*, C. 17. S. 2: 187–195.
- Delhey, J., & Dragolov, G. (2016). Happier Together. Social Cohesion And Subjective Well-Being In Europe. *International Journal Of Psychology*, 51(3): 163-176.
- Demirtaş Ö.Ö. *Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Prevalansı Ve Prediktörleri*, Uzmanlık Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul 2017,131.
- Demo, D. H., Small, S. A, Ve Savin-Williams, R. C. (1987). Family Relations And The Self-Esteem Of Adolescents And Their Parents. *Journal Of Marriage And The Family*, 49(4): 705-715
- Dikmen, M., & Tuncer, M. (2018). İnternet Bağımlılığının Aile İlişkilerine Etkisi. *Online Journal Of Technology Addiction And Cyberbullying*, 5(1): 34-52.
- Durualp, Ender, Pınar Çiçekoğlu. 2013. *Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin İnternet Bağımlılığı Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 15. S. 1: 29-46.
- Ekşi, F., & Ümmet, D. (2013). İnternet Addiction As A Problem Of Interpersonal Communication And Cyber Bullying: Evaluation In Terms Of Psychological Consultation. *Journal Of Values Education*. 11(25): 91–115.
- Erden, S.,Ve Hatun, O. (2015). İnternet Bağımlılığı İle Başa Çıkmada Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın Kullanılması: Bir Olgu Sunumu. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 2(1): 53-83.
- Ergin, A., Uzun, S. U., Ve Bozkurt, A. İ. (2013). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Sıklığı Ve Etkileyen Etmenler. *Pamukkale Tıp Dergisi*, (3): 134-142.
- Erkiner, D. (2012). *Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eşgi, Necmi. 2014. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 22(2): 807-83.
- Dünya Sağlık Örgütü. (1999). *Report Of The Consultation On Child Abuse Prevention, 29-31march 1999*. Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü.

- Fulgini, A. J. (1998). Authority, Autonomy, And Parent–Adolescent Conflict And Cohesion: A Study Of Adolescents From Mexican, Chinese, Filipino, And European Backgrounds. *Developmental Psychology*, 34(4): 782-792. <http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.34.4.782>
- Galvin, K. M. & Brommel, B. J. (1991). *Family Communication Cohesion And Change*. Third Edition. New York: Harper Collins Publishers.
- Georgas, J., Berry, J. W., Van De Vijver, F. J., Kagitçibasi, Ç., & Poortinga, Y. H. (Eds.). (2006). *Families Across Cultures: A 30-Nation Psychological Study*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *Spss For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference*, 17.0 Update (10a Ed.) Boston: Pearson.
- Glaser, D. (2011). How To Deal With Emotional Abuse And Neglect-Further Development Of A Conceptual Framework (Framea). *Child Abuse & Neglect*, 35: 866-875.
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2008). *Family Therapy: An Overview*. Usa: Thamson.
- Gönül, B., Işık Baş, H. Ve Şahin Acar, B. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması Ve Psikometrik Açından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 8(50): 165-200.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye' De Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. 1. Baskı. Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 8-20.
- Griggs, J., Tan, J. P., Buchanan, A., Attar-Schwartz, S., & Flouri, E. (2010). 'They've Always Been There For Me': Grandparental Involvement And Child Well-Being. *Children & Society*, 24(3): 200-214.
- Griffiths, M. (2012), "Kore'de İnternet Bağımlılıkları Ve Zihinsel Fonksiyonlar" *1. Uluslararası Teknoloji Bağımlılığı Kongresi*, (İstanbul: Grand Cevahir Kongre Merkezi): 189-192.
- Gvan Steijn, D. J., Oerlemans, A. M., Van Aken, M. A., Buitelaar, J. K. & Rommelse, N. N. (2015). The Influence Of Parental And Offspring Autism Spectrum Disorder (Asd) And Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (Adhd) Symptoms On Family Climate. *Journal Of Child And Family Studies*, 24, 2021–2030. Doi:10.1007/S10826-014-0002-9

- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010) *Multivariate Data Analysis (7th Ed.)*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Educational International.
- Hamama, L., & Arazi, Y. (2012). Aggressive Behaviour İn At-Risk Children: Contribution Of Subjective Well-Being And Family Cohesion. *Child & Family Social Work, 17*(3): 284-295.
- Heim, C. Ve Nemeroff, C. B. (2001). The Role Of Childhood Trauma İn The Neurobiology Of Mood And Anxiety Disorders: Preclinical And Clinical Studies. *Biological Psychiatry 49*(12): 1023-1039.
- Herman J. (2007). Travma Ve İyileşme (T. Tosun, Çev.). Literatür Yayıncılık.
- Hildyard, Kathryn. L & Wolfe, David. A. "Child Neglect: Developmental İssues And Outcomes," *Child Abuse & Neglect, 26*(6-7): 679-695, 2002.
- Hornor, G. (2012). Emotional Maltreatment. *Journal Of Pediatric Health Care, 26*(6), 436-442. Doi:10.1016/J.Pedhc.2011.05.
- Howe, David. Child Abuse And Neglect: Attachment, Development And İntervention. *Macmillan International Higher Education, 2005*.
- Kalkan, M., & Kaygusuz, C. (Eds.). (2013). *İnternet bağımlılığı: Sorunlar Ve Çözümler*. Anı Yayıncılık.
- Kalyencioglu, D., & Kutlu, Y. (2010). Ergenlerin Aile İşlevi Algılarına Göre Uyum Düzeyleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 18*(2): 56-62.
- Kaplan, M.(2019) *Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Aile İklimi, Kuşaklararası İlişkiler Ve Aile Uyumunun Değerlendirilmesi*.(Yayınlanmış Uzmanlık Tezi). Adana. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Kara, B., Biçer, Ü. Ve Gökalp, A. S. (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Dergisi, 47*: 140-151.
- Karakoyun, K. (2011). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyleri İle Aile İşlevleriarasındaki İlişkinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Doctoral Dissertation, Deü Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Karaman, M. K.,Ve Kurtoğlu, M. (2009). *Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri*. Akademik Bilişim'09 - Xı. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 641–650.
- Kennedy, M. G., Felner, R. D., Cauce, A., & Primavera, J. (1988). Social Problem Solving And Adjustment İn Adolescence: The İnfluence Of Moral Reasoning

- Level, Scoring Alternatives, And Family Climate. *Journal Of Clinical Child Psychology*, 17(1): 73-83.
- Kinnear, K. L. (2007). *Childhood Sexual Abuse A Reference Handbook*. California: Abcclio.
- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim Ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı Ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korbin, J. E. (1983). Introduction. *Child Abuse And Neglect: Cross-Cultural Perspectives* İçinde (S. 3-13). California: Universty Of California Press.
- Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Yavuzer, H., Ayhan, H., Dodurgalı, A. Ve Ekşi, H. (2010). *Anne-Baba Tutumları. Kültür Ve Gençlik Sorunları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. (2008). *Ergenlik Psikolojisi* (10.Basım). İstanbul: Remzi Kitap Evi.
- Kurdek, L. A., Fine, M. A., & Sinclair, R. J. (1995). School Adjustment İn Sixth Graders: Parenting Transitions, Family Climate, And Peer Norm Effects. *Child Development*, 66(2): 430-445.
- Kut, S. (1994). *Aile Ve Devlet Politikalar, Uluslararası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyonu Raporları*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu.
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. Ve Lozano, R. (2002). *World Report On Violence And Health*. Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns Of Competence And Adjustment Among Adolescents From Authoritative, Authoritarian, İndulgent, And Neglectful Families. *Child Development*, 62(5): 1049-1065.
- Lai, K. W., & Mcbride-Chang, C. (2001). Suicidal İdeation, Parenting Style, And Family Climate Among Hong Kong Adolescents. *International Journal Of Psychology*, 36(2): 81-87.
- Lau, S., Lew, W. J., Hau, K. T., Cheung, P. C., & Berndt, T. J. (1990). Relations Among Perceived Parental Control, Warmth, İndulgence, And Family Harmony Of Chinese İn Mainland China. *Developmental Psychology*, 26(4): 674.

- Ledbetter, A. M. (2009). Family Communication Patterns And Relational Maintenance Behavior: Direct And Mediated Associations With Friendship Closeness. *Human Communication Research*, 35(1): 130-147.
- Legano, Lori, Mchugh Margaret T & Palusci, Vincent J. "Child Abuse And Neglect." *Current Problems In Pediatric And Adolescent Health Care*. 39(2): 31.E1-31.E26, 2009.
- Leidy, M. S., Guerra, N. G., & Toro, R. I. (2010). Positive Parenting, Family Cohesion, And Child Social Competence Among Immigrant Latino Families. *Journal Of Family Psychology*, 24(3): 252-260.
- Lim, J. S., Bae, Y. K., & Kim, S. S. (2004). A Learning System For Internet Addiction Prevention. *In Ieee International Conference On Advanced Learning Technologies*. Proceeding, 836-837.
- Lin, S.S.J. & Tsai, C.C. (2002). Sensation Seeking And Internet Dependence Of Taiwan High School Adolescents. *Computers In Human Behavior*, 18: 411-426.
- Manzi, C., Vignoles, V. L., Regalia, C., & Scabini, E. (2006). Cohesion And Enmeshment Revisited: Differentiation, Identity, And Well-Being In Two European Cultures. *Journal Of Marriage And Family*, 68: 673 – 689.
- Mash, Eric J, David A. Wolfe. (1991). "Methodological Issues In Research On Physical Child Abuse." *Criminal Justice And Behavior*, 18.1: 8-29.
- Matheis, S., & Adams, G. R. (2004). Family Climate And Identity Style During Late Adolescence. *Identity: An International Journal Of Theory And Research*, 4(1): 77-95.
- Mccoy, M. L. Ve Keen, S. M. (2009). *Child Abuse And Neglect* (1. Baskı) New York: Psychology Press.
- Mccoy, Monica L., And Stefanie M. Keen *Child Abuse And Neglect* (2nd Ed.). New York: Psychology Press, 2013.
- Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal And Paternal Parenting Styles In Adolescents: Associations With Self-Esteem, Depression And Life-Satisfaction. *Journal Of Child And Family Studies*, 16(1): 39-47
- Moos, R. S., & Moos, B. S. (2002). *Family Environment Scale Manual* (3rd Ed.). Palo Alto, Ca: Mind Garden.

- Ni, X., Yan, H., Chen, S., Liu, Z. (2009). *Factors Influencing Internet Addiction In A Sample Of Freshmen University Students In China*. *Cyberpsychol Behav.* 12 (3):327-30
- Nirun, N. (1994). *Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile Ve Kültür*. Ankara: A.K.M. Yayınları.
- Oral, R., Can, D., Kaplan, S., Polat, S., Ates, N., Cetin, G., Miral, S., Hanci, H., Ersahin, Y., Tepeli, N., Bulguc, A. G. Ve Tiras, B. (2001). *Child Abuse In Turkey: An Experience In Overcoming Denial And A Description Of 50 Cases*. *Child Abuse & Neglect*, 25: 279-290.
- Polat, O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı; 1 Tanımlar*, Ankara: Seçkin Yayın Evi, 142-167.
- Polat, O. (2007). *Çocuk İstismarı 1 (Tanımlar)*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Olson, D.H., Mccubbin, H.I., Barnes, H., Larsen, A., Muxen, M. & Wilson, M. (1983). *Families: What Makes Them Work*. Los Angeles, Ca: Sage.
- Ögel, Kültegin. (2012). *İnternet Bağımlılığı: İnternet'in Psikolojisini Anlamak Ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önay, G. (2014). *Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Yordayıcıları Olarak Ana Baba Tutumları, İletişim Becerisi Ve Yalnızlık Algısı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öner, K. (2015). *Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyon, İnternet Bağımlılığı Ve İlişkili Faktörler* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Özatça, A. (2009). *Ergenlerde Sosyal Ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İşlevleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özer, Ş. (2013). *Problemlili İnternet Kullanımının Benlik Saygısı Ve Öznel İyi Oluş İle Açıklanabilirliği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim Ve Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayıncılık.
- Özkoç, Hivren. *The Relations Among Childhood Interpersonal Trauma, Dissociation, Posttraumatic Stress Disorder, And Disorders Of Extreme Stress Not Otherwise Specified*. (Doktora Tezi). Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 2014.

- Özsoy, T. (2009). Fastfood“Dan Facebook“A: İnternet Bağımlılığı. *Akademik Bilişim*, 11-13.
- Öztürk, O., (2016).*Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları* (14.Baskı). Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Özyürek, A. Ve Özkan, Ğ. (2015). Ergenlerin Okula Yönelik Öfke Düzeyleri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2): 280-296.
- Paivio, S. C. Ve Mcculloch, C. R. (2004). *Alexithymia As A Mediator Between Childhood Trauma And Self-İnjurious Behaviors*. *Child Abuse & Neglect*, 28(3): 339-354
- Palabıyıkoglu, R., Azizoğlu, S., Özayar, H., & Ercan, A. (1993). İntihar Girişimlerinde Bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi. *Kriz Dergisi*, 1(2): 0-0. Doi: 10.1501/Kriz_0000000021
- Parkinson, G.W, Adams, R.C., Emerling, F.G., (2001) *Maternal Domesticviolence Screening İn An Office-Based Pediatric Practice*. *Pediatrics* 108(3): E43-E43.
- Peris, R., Gimeno, M. A., Pinazo, D., Ortet, G., Carrero, V., & Sanchiz, M. (2002). Online Chat Rooms: Virtual Spaces Of İnteraction For Socially Oriented People. *Cyberpsychol Behav*, 5: 43-51.
- Robbins, M. S., Mayorga, B. A., & Szapocznik, J. (2003). The Ecosystemic “Lens” For Understanding Family Functioning. In T. L. Sexton, G. R. Weeks, & M. S. Robbins (Eds.), *Handbook Of Family Therapy: The Science And Practice Of Working With Families And Couples*. New York: Brunner-Routledge.
- Puppert, Prof. Dr. F., (2014), „“ *Travma, Bağlanma Ve Aile Konstelasyonları Ruhun Yaralarını Anlamak Ve İyileştirmek*””. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Rudy, D., & Grusec, J. E. (2001). Correlates Of Authoritarian Parenting İn İndividualist And Collectivist Cultures And İmplications For Understanding The Transmission Of Values. *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, 32(2): 202-212.
- Sabirli, A. (2018). *Türkiye Ve Azerbaycan Toplumlarında Aile Tutumunun Bireyin Kendi Kişilikleriyle İlgili Ara İnançlarını Nasıl Etkilediğinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Sağlan, R. (2019). *Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Fobi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Sezer, G.(2016). *Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon Ve Anksiyete Belirtileri İle İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schrodt, P., & Ledbetter, A. M. (2007). Communication Processes That Mediate Family Communication Patterns And Mental Well-Being: A Mean And Covariance Structures Analysis Of Young Adults From Divorced And Nondivorced Families. *Human Communication Research*, 33(3): 330-356.
- Sharabi, A., Levi, U., & Margalit, M. (2012). Children's Loneliness, Sense Of Coherence, Family Climate, And Hope: Developmental Risk And Protective Factors. *The Journal Of Psychology*, 146(1-2): 61-83.
- Skinner, H.A., Steinhauer, P.D., & Santa-Barbara, J. (1983). The Family Assessment Measure. *Canadian Journal Of Community Mental Health*, 2(2): 91-105.
- Skinner, H., Steinhauer, P., & Sitarenios, G. (2000). Family Assessment Measure (Fam) And Process Model Of Family Functioning. *Journal Of Family Therapy*, 22(2): 190-210.
- Smetana, J. G., & Asquith, P. (1994). Adolescents' And Parents' Conceptions Of Parental Authority And Personal Autonomy. *Child Development*, 65(4): 1147-1162.
- Smets, A. C., & Hartup, W. W. (1988). Systems And Symptoms: Family Cohesion/Adaptability And Childhood Behavior Problems. *Journal Of Abnormal Child Psychology*, 16(2): 233-246.
- Soner, O. (2000). *Aile Uyumunu, Öğrenci Özgüveni Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 12: 249-260.
- Soner, O. (2000). Aile Uyumunu, Öğrenci Özgüveni Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12: 249-260.
- Stephenson, W. (1988). *The Play Theory Of Mass Communication*. Nj: Transaction Boks.
- Svedin, C. G., Back, C., & Söderback, S. B. (2002). Family Relations, Family Climate And Sexual Abuse. *Nordic Journal Of Psychiatry*, 56(5): 355-362.

- Şar, V., Öztürk, E. Ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik Ve Güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 32(4), 1054-1063. Doi: 10.5336/Medsci.2011-26947
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Allyn And Bacon.
- Taner, Yasemin & Gökler Bahar. “Çocuk İstismarı Ve İhmalı: Psikiyatrik Yönleri,” *Hacettepe Tıp Dergisi*. 35: 82-86, 2004.
- Taş, İ., Eker, H., Ve Anlı, G. (2014). *Orta Öğretim Öğrencilerinin İnternet Ve Oyun Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi*. Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying,1 (2): 37-57.
- Taş, İ. (2015). *Psikolojik Belirtileri Azaltmaya Yönelik Psikoeğitim Programının Ergenlerde İnternet Bağımlılığına Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Taş, M. (2018) *İnternetin Kötüye Kullanımında Ebeveynin Çocukluk Çağı Travmaları, Tutumları Ve Erken Dönem Şemalarının Rolünün İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin Çatal, M., Kalkan, M. Ve Vural-Batık, M (2018). Evlilik Tipleri Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Opus-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 9(16): 498-523.
- Terr, L. C. (1995). *Childhood traumas Psychotraumatology*, 301–320.
- Thompson, A., Hollis, C., & Richards, D. (2003). Authoritarian Parenting Attitudes As A Risk For Conduct Problems. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12(2): 84-91.
- Topçugil, N. (2002). *Ankara Deftardarlığı Gündüz Bakımevine Devam Eden 3–6 Yaş Grubundaki Çocukların Aile İşlevselliğinin Değerlendirilmesi Ve Aile İşlevlerinin Çocukların Psikolojik, Sosyal Ve Fiziksel Gelişimleri Üzerindeki Etkisinin Araştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turhan, E., Sangün, Ö., Nandi, T., (2006). Birinci Basamakta Çocuk İstismarı Ve Önlenmesi, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 15: 153- 157
- Turgut, T.(2019) *Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi Ve İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Türkkan, T., & Odacı, H. (2018). *Liseli Ergenlerde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Yaşantılarının Cinsiyet, Gelir Düzeyi Ve Ebeveyn Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi*. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 29(1): 71-89.
- Vandeleur, C. L., Jeanpretre, N., Perrez, M., & Schoebi, D. (2009). Cohesion, Satisfaction With Family Bonds, And Emotional Well-Being In Families With Adolescents. *Journal Of Marriage And Family*, 71(5): 1205-1219.
- Walter, J. L., & Burnaford, S. M. (2006). Developmental Changes In Adolescents' Guilt And Shame: The Role Of Family Climate And Gender. *North American Journal Of Psychology*, 8(2), 321-338.
- Widyanto, L., & Griffiths, M. (2006). A Critical Review. *International Journal Of Mental Health And Addiction*, 4: 31-51.
- World Health Organization (1999). *Report Of The Consultation On Child Abuseprevention*. Geneva.
- Yang, S. C. & Tung, C. (2004). Comparison Of İnternet Addicts And Non-Addicts İn Taiwanese High School. *Computers İn Human Behavior*, 23: 79-96.
- Yaşar Tıraşçı Ve Süleyman Gören, “Çocuk İstismarı Ve İhmalı”, *Dicle Tıp Dergisi*, 2007, Cilt: 34, Sayı: 1: 70-74, S. 70.
- Yılmaz, O., (2010). *Bipolar Affektif Bozukluk Hastalarında Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi Ve Dissosiyatif Belirtilerin Sıklığı Ve Diğer Klinik Özelliklerle İlişkisi* Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Servis Şefliği, Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Young, K. S. (1996). Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology And Behavior*, 1(3), 237-244.
- Young, K. (1997). *What Makes The İnternet Addictive: Potential Explanations For Pathological İnternet Use*. 100. Annual Conference Of The American Psychological Association, Chicago.
- Young, K.S. Ve Rogers, R.C. (1998). The Relationship Between Depression And Internet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 1, 25-28.
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology & Behavior*. 1(3): 237-244.
- Yurdakök, K., & İnce, O. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4): 423-433.

- Zara, A. (2004). Çocuk Cinsel İstismarı: Cinsel İstismara Neden Olan Etkenler Ve Cinsel İstismarın Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*.7(13): 103-113.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı İstismarı Sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4): 536-541.

EKLER

Sevgili öğrenciler;

Önünüzde bulunan bu çalışma yüksek lisans tez çalışmasıdır. Araştırmada internet kullanım düzeyiniz ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Doldurulan anketler bilimsel çalışmaya katkı amaçlı yapılmakta ve gizlilik çerçevesinde değerlendirilmektedir. Katıldığınız için teşekkür ederim.

Mesut OVA

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Yüksek Lisans Öğrencisi

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

1- Cinsiyetiniz:Erkek () Kız ()

2- Yaşınız:.....

3-Öğrenim Gördüğünüz Bölüm.....

4-Öğrenim Gördüğünüz Sınıf Düzeyi:.....

5- Kaç kardeşiniz (siz hariç):

6- Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul () Üniversite ()

7- Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul () Üniversite ()

8-Ailenizin Gelir Durum nedir?

Düşük () Orta () Yüksek ()

9-Aile tipinizi nasıl tanımlarsınız?

Çekirdek Aile () Geniş Aile () Tek Ebeveynli Aile ()

10-Hangi eğitim sitilinde yetiştirildiniz?

Demokrat () Otoriter () İhmalkar (permissive) () Aşırı serbest ()

11- Günde kaç saat internette amaçsız bir şekilde gezinirsiniz?

1 saatten az () 1-3 saat () 4-6 saat () 7-9 saat () 9 saatten fazla ()

12-Herhangi bir sosyal paylaşım ağında hesabınız var mı?

Evet () Hayır ()

EK 2: Aile İklimi Ölçeği

	Aşağıda ailelerin yaşadığı birtakım deneyimler anlatılmaktadır. Sizden kendi ailenizi düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen, size en çok uyan beş seçenekten birini işaretleyiniz. Not: Lütfen, bu anketi yanıtlarken aynı aile kavramını göz önünde bulundurunuz. Örneğin; geniş ailenizi düşünerek cevaplıyorsanız lütfen tüm soruları geniş ailenize göre; eğer çekirdek ailenizi düşünerek yanıtlıyorsanız tüm soruları çekirdek ailenize göre yanıtlayınız.	KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİMLİKLE KATILYORUM
3	Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur	1	2	3	4	5
5	Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.	1	2	3	4	5
7	Birbirimizi çok severiz	1	2	3	4	5
8	Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar	1	2	3	4	5
10	Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.	1	2	3	4	5
11	Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.	1	2	3	4	5
14	Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır	1	2	3	4	5
16	Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.	1	2	3	4	5
19	Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.	1	2	3	4	5
20	Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.	1	2	3	4	5

23	Yaşca büyük olanların isteklerine uyulur.	1	2	3	4	5
26	Kararları, yaşca büyüklüğe bakmaksızın, her bireyin eşit söz sahibi olacağı biçimde alırız.	1	2	3	4	5
30	Çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.	1	2	3	4	5
32	Konular üzerinde tamamen farklı bakış açlarına sahibiz	1	2	3	4	5

EK 3: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

	ÖRNEK MADDELER					
	<p>Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (18 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır.</p> <p>Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daireçerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizdengeldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz.</p> <p>Yanıtlarınız gizli tutulacaktır..</p> <p>Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...</p>	HİÇBİR ZAMAN	NADİREN	KİMİ ZAMAN	SIK OLARAK	ÇOK SIK
2	Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	1	2	3	4	5
5	Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	1	2	3	4	5
8	Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
12	Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
15	Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
16	Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5

19	Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
24	Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
28	Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5

EK 4: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Ölçeği

ÖRNEK MADDELER						
	<p>Değerli katılımcılar</p> <p>Aşağıda internet kullanım düzeyinizle ilgili bazı sorular yer almaktadır. Maddelere yönelik düşüncelerinizi “Hiçbir zaman”, “Nadir olarak”, “Bazen”, “Sık sık” ve “Her zaman” şeklinde karşılarında yer alan parantezlere (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyup tüm maddeleri son bir yıldaki durumunuzu göz önüne alarak cevaplayınız.</p> <p>Son 1 yılda;</p>	HIÇBİR ZAMAN	NADİR OLARAK	BAZEN	SIK SIK	HER ZAMAN
1	İnternette planladığınızdan daha fazla zaman geçirdiğiniz için kendinizi mutsuz hissettiğiniz oldu mu?	1	2	3	4	5
4	İnterneti çok kullandığınız için diğer insanlarla tartışmalarınız oldu mu?	1	2	3	4	5
5	İnternette geçirdiğiniz süre hakkında diğer insanlara yalan söylediniz mi?	1	2	3	4	5
7	Zihninizi sürekli olarak internetle meşgul halde bulduğunuz oldu mu?	1	2	3	4	5
9	İnternette olmadığınız zamanlarda yaptığınız hiç bir şeyden zevk almadığınız oldu mu?	1	2	3	4	5

EK 5: Etik Kurul Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 29/02/2020-E.795

Sayı : 20292139-050.01.04
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Mesut OVA

Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Kurulumuz 26.02.2020 tarihinde toplanarak, "Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi Çocukluk Çağı Travmaları ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanızda kullanmak üzere kurula sunmuş olduğunuz Etik Kurul Başvuru Formunuzu onaylayarak imza altına almıştır. Araştırmanızın Etik Kurul Onay Formu ekte yer almaktadır. Bilgilerinizi rica ederim

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Nasuh USLU
Kurul Başkanı

Ek: Etik Kurul Onay Formu (2 sayfa)

29/02/2020 Raportör

: Zeyneb Funda TEZ

Mevcut Elektronik İmzalar

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://ebys.izu.edu.tr/en/Vision/Dogrula/3VZJSA>
NASUH USLU (Etik Kurulu Başkanlığı - Kurul Başkanı) 29/02/2020 23:36

Adres : Halkalı Caddesi No: 2 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon No : 444 97 98 Faks No: +90 (212) 693 82 29
E-Posta : bilgi@izu.edu.tr İnternet Adresi: www.izu.edu.tr
Kep : izu@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi : Zeyneb Funda TEZ
Unvan : Raportör
Tel : 2126929606

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. Evrak sorgulaması (VALUF

ÖZ GEÇMİŞ

Mesut OVA

Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü,
2017,

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Bölümü, 2023, İstanbul

